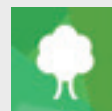

Eriaruanne

**ELi toetus
asulareoveepuhastitele
Doonau vesikonnas:
vajatakse täiendavaid
jõupingutusi, aitamaks
liikmesriikidel ELi
reoveepoliitika eesmärke
saavutada**

EUROOPA
KONTROLLIKODA

EUROOPA KONTROLLIKODA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tel +352 4398-1

E-post: eca-info@eca.europa.eu
Internet: <http://eca.europa.eu>

Twitter: @EUAuditorsECA
YouTube: EUAuditorsECA

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saab internetist Euroopa serverist (<http://europa.eu>).

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2015

Trükis	ISBN 978-92-872-2454-5	ISSN 1831-0818	doi:10.2865/3902	QJ-AB-15-006-ET-C
PDF	ISBN 978-92-872-2450-7	ISSN 1977-5652	doi:10.2865/351256	QJ-AB-15-006-ET-N
EPUB	ISBN 978-92-872-2439-2	ISSN 1977-5652	doi:10.2865/897212	QJ-AB-15-006-ET-E

© Euroopa Liit, 2015

Allikale viitamisel on reprodutseerimine lubatud.

Joonise 1 kasutamisel või reprodutseerimisel tuleb nõusolekut küsida otse autoriõiguse valdajalt.

Printed in Luxembourg

Eriaruanne**ELi toetus
asulareoveepuhastitele
Doonau vesikonnas:
vajatakse täiendavaid
jõupingutusi, aitamaks
liikmesriikidel ELi
reoveepoliitika eesmärke
saavutada**

(vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 287 lõike 4
teisele lõigule)

Kontrollikoja eriaruannetes esitatakse konkreetseid eelarvevaldkondi või juhtimisteemasid käsitlevate tulemus- ja vastavusauditite järeldused. Auditite valiku ja ülesehituse juures on kontrollikoja eesmärgiks maksimeerida nende mõju, võttes arvesse tulemuslikkuse ja vastavusega seotud riske, sissetuleku või kulutuste suurusjärku, edaspidiseid arengusuundi ning poliitilist ja avalikku huvi.

Kõnealuse tulemusauditi viis läbi II auditikoda, mida juhib kontrollikoja liige Henri Grethen ning mis on spetsialiseerunud struktuuripoliitika, transpordi ja energia kuluvaldkondadele. Auditit juhtis kontrollikoja liige George Pufan, keda abistasid kabinetiülem Patrick Weldon, kabineti atašee Mircea Radulescu, üksuse juhataja Alain Vansilliette, auditirühma juht Marion Colonerus ning audiitorid Zuzana Gullova, Attila Horvay-Kovacs, Jean-François Hynderick, Dana Moraru, Radka Papouskova, Tomasz Plebanowicz ja Olivier Prigent.

Vasakult paremale: Mircea Radulescu, Alain Vansilliette, Olivier Prigent, George Pufan, Zuzana Gullova, Patrick Weldon, Attila Horvay-Kovacs ja Tomasz Plebanowicz.

Punkt

Mõisted

I–VII Kommenteeritud kokkuvõte

1–11 Sissejuhatus

1–7 Taust

8–11 Reoveega seotud taristu ELi-poolne kaasrahastamine

12–17 Auditi ulatus ja lähenemisviis

18–105 Tähelepanekud

18–33 Asulareovee puhastamise direktiivis sätestatud tähtaegade järgimine

21–29 Liikmesriigid järgisid üldjuhul asulareovee puhastamise direktiivis sätestatud tähtaegu kogumise, kuid mitte reovee puhastamise osas

30–31 Nende linnastute kohta, mille ie on alla 2000, omab komisjon ainult osalist teavet

32–33 Komisjon tegeleb nõuete täitmata jätmise juhtumitega neljast külastatud liikmesriigist kolmes

34–44 Programmiperioodi 2007–2013 raames saadaval olnud ELi vahendite kasutamine

36–41 Kõiki perioodi 2007–2013 rakenduskavade raames saadaval olnud vahendeid ei ole ära kasutatud

42–44 Väljundi- ja tulemusnäitajate suhtes määratletud sihtväärtused olid 2013. aasta lõpus suuremalt jaolt saavutamata

45–88 ELi kaasrahastatud asulareoveepuhastite mõjus

46–71 Asulareoveepuhastite jõudlus

72–88 Asulareoveepuhastite toodetud reoveesetete kasutamine

89–105 ELi kaasrahastatud asulareoveepuhastite rahaline jätkusuutlikkus

95–99 Kasutajate makstav reovee hind kattis kulud täielikult ainult 11%-l juhtudest

100–101 Neist juhtudest, kus kulud ainult osaliselt kaeti, oli 92% puhul reovee hind alla komisjoni viidatud vastuvõetava hinna määra

102–105 Ebapiisav rahaline reserv, et tagada taristu uuendamine

106–119 **Järeldused ja soovitused**

I lisa. Asulareovee puhastamise keskkond

II lisa. Kontrollitud reoveepuhastite nimekiri

III lisa. Asulareovee puhastamise direktiivi rakendamise tähtajad

Komisjoni vastus

Linnastu: ala, kus elanikkond ja/või majandustegevus on piisavalt kontsentreeritud, kogumaks ja juhtimaks asulareovett asulareoveepuhastisse või lõplikku ärajuhtimispunkti.

Biokeemiline hapnikutarve (BHT₅): mikroorganismide poolt tarbitud hapnikukogus vees sisalduvate biolagunevate orgaaniliste ja mineraalainete eemaldamiseks. Kasutatakse tavaliselt hapnikutarbimise mõõtmiseks mg O₂/l pärast viit päeva. Mida kõrgem on BHT₅ väärtus, seda rohkem hapnikku mikroorganismid tarbivad ja seda suurem on saaste.

Keemiline hapnikutarve (KHT): vees olevate orgaaniliste ja mineraalainete keemiliseks oksüdeerumiseks vajalik hapnikukogus. Seda parameetrit väljendatakse mg O₂/l-s.

Ühtekuuluvusfond: sellest rahastatakse Euroopa Liidu sisese majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse suurendamise eesmärgil transpordi- ja keskkonnaprojekte liikmesriikides, mille rahvamajanduse kogutoodang ühe elaniku kohta on väiksem kui 90% ELi keskmisest.

Heitvesi: veekokku juhitud puhastatud reovesi.

Euroopa Regionaalarengu Fond: fondi eesmärk on edendada Euroopa Liidu sisest majanduslikku ja sotsiaalset ühtekuuluvust, vähendades eri piirkondade arengutaseme vahelisi erinevusi peamiselt ettevõtetele antava finantstoetuse kaudu, millega toetatakse taristu loomist ja tootlikke töökohti loovaid investeeringuid.

Eutrofeerumine: vee rikastumine toitainetega, eriti lämmastiku- ja fosforiühenditega, mis kiirendab vetikate kasvu, mille tagajärjel väheneb vee hapnikusisaldus ning hävivad algupärased veetaimed, kalad ja muud veeorganismid.

Eeltingimused: programmiperioodi 2014–2020 Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest kaasrahastamist taotlevate rakenduskavade ettevalmistamisel peavad liikmesriigid hindama, kas määratletud eeltingimused on täidetud. Kui neid täidetud ei ole, tuleb koostada tegevuskavad, et tagada nende täitmine 31. detsembriks 2016.

Ühinemiseelse struktuuripoliitika rahastamisvahend (ISPA): rahastamisvahend (alustas tegevust 2000. aastal) kandidaatriikide ühinemiseks ettevalmistamise abistamiseks. ISPA andis abi ELi esmatähtsate valdkondade (keskkonna ja transpordi) taristuprojektidele. Pärast ühinemist (10 riiki 2004. aastal ja kaks riiki 2007. aastal) said ISPA projektidest Ühtekuuluvusfondi projektid.

Reovee põhjalikum puhastamine/süvapuhasdamine: direktiiviga ette nähtud bioloogiline/keemiline etapp, mida vajaduse korral rakendatakse toitainete (lämmastiku ja fosfori) sisalduse vähendamiseks puhastatud reovees, enne kui see suunatakse suublasse, kus esineb eutrofeerumise oht.

Harilikud alad: veekogu või selle osa, mida eutrofeerumine ei ohusta.

Rakenduskava: selles määratakse kindlaks liikmesriigi prioriteedid ja konkreetsed eesmärgid ning vahendite (ELi ja riigi avaliku ja erasektori kaasrahastamine) kasutamine projektide rahastamiseks teatud perioodi (tavaliselt seitsme aasta) jooksul. Projektid peavad kaasa aitama teatud arvu eesmärkide saavutamisele, mis on kindlaks määratud rakenduskava prioriteetse suuna tasemel. Kavad koostatakse kõigi ühtekuuluvusvaldkonna fondide (st Euroopa Regionaalarengu Fond, Ühtekuuluvusfond ja Euroopa Sotsiaalfond) jaoks. Rakenduskava koostab liikmesriik ja komisjon peab selle heaks kiitma enne, kui ELi eelarvest saab makseid teha. Rakenduskava saab perioodi jooksul muuta üksnes mõlema poole nõusolekul.

„Saastaja maksab” põhimõte: sätestatud Euroopa Liidu toimimise lepingus (artikli 191 lõige 2). Reovee suhtes tähendab see, et tekitatud saaste eest peavad maksma reovee tootjad (näiteks kodumajapidamised maksavad puhastusteenuse eest reovee hinna kaudu ja reoveepuhastid maksavad saastemaksu).

Inimekvivalent (ie): reovee reostuskoormuse kvantitatiivne väljendus ekvivalentse inimeste arvuna, kes toodaksid sama suure reostuse. Ühele ie-le vastab ühe elaniku poolt toodetud reostuskoormus ja see väljendab biolagundatavat orgaanilist reostust, mille biokeemiline hapnikutarve viie ööpäeva jooksul on 60 g hapnikku ööpäevas.

Eelselitus: mehaaniline etapp, mille käigus eraldatakse reoveest suuremad setteosakesed.

Programmiperiood: mitmeaastane raamistik struktuurifondide ja Ühtekuuluvusfondi kulutuste planeerimiseks ja haldamiseks.

Vesikond: maa-ala, millelt kogu äravoolav pinnavesi voolab ojade, jõgede ja mõnikord ka järvede kaudu merre ühe jõesuudme või delta kaudu.

Bioloogiline puhastus: bioloogiline faas, mille käigus reovesi puhastatakse, et eemaldada biolagundatavad orgaanilised saasteained.

Ise läbiviidav kontroll: käesolevas aruandes tähendab see i) käitaja poolt asulareoveepuhasti igapäevase töö käigus korrapäraselt läbi viidavat kontrolli, et jälgida puhastisse suunatud vee kvaliteeti ja setete koostist, ii) tööstuskäitise tehtud kontrolli, et jälgida ühiskanalisatsioonivõrku juhitud reovee kvaliteeti.

Tundlik ala: liikmesriik peab liigitama veekogu tundlikuks alaks, kui see kuulub ühte järgnevasse rühma: i) eutrofeerumisest ohustatud veekogu või selle osa; ii) joogiveevõtuks ettenähtud veekogu, mille vesi võib sisaldada liiga palju nitraate; iii) ala, kus nõukogu direktiivide järgimiseks tuleb rakendada põhjalikumat puhastust. Tundlike alade õige määratlemine on väga oluline, kuna selle alusel valitakse asjakohane reovee puhastamise viis, mille abil vähendada eutrofeerumist põhjustavate ainete sisaldust.

Kanalisatsioonivõrk: füüsiline taristu, mis hõlmab torusid, pumpasid, sõelasid, kanaleid ja muud, mida läheb tarvis reovee juhtimiseks algsest asukohast selle puhastamise või kõrvaldamise kohta.

Heljuvainete koguhulk: vees esinevate mineraal- ja orgaaniliste osakeste kogus, mida saab filtriga kinni püüda. Seda väljendatakse ka mg/l-s.

Asulareovee puhastamise direktiiv: nõukogu 21. mai 1991. aasta direktiivi 91/271/EMÜ eesmärk on „kaitsta keskkonda asulareovee ja teatavate tööstusvaldkondade reovee kahjuliku mõju eest“. Sellega nähakse ette reovee kogumine ja puhastamine nende linnastute puhul, mille ie on suurem kui 2000, ja põhjalikum puhastamine tundlikel aladel, kus linnastute ie on suurem kui 10 000. Samuti on selles sätestatud, et kõigi linnastute puhul, mille ie on vähem kui 2000 ja mis on varustatud kogumissüsteemidega, tagatakse reovee asjakohane puhastamine selle juhtimise korral magevette ja suudmealadele.

Asulareoveepuhasti: erinevaid puhastusprotsesse võimaldav taristu, mille eesmärk on langetada linnastu reovee saaste tase vastuvõetavale tasemele, enne kui see suublasse suunatakse.

Reovesi: vesi, mille kvaliteeti on negatiivselt mõjutatud. Tavaliselt suunatakse see kanalisatsioonivõrku ja puhastatakse reoveepuhastis. Puhastatud reovesi juhitakse heitvee äravoolu kaudu suublasse. Reovesi, mis on toodetud aladel, millel puudub juurdepääs ühiskanaliseeritud võrku, kogutakse individuaalsete süsteemidega, nagu settekaevud.

Reovee ärajuhtimise luba: käesolevas aruandes tähistab see riiklike õigussätete alusel väljastatud reovee ärajuhtimise luba. Reoveepuhasti luba sisaldab muu hulgas teavet puhasti võimsuse kohta ning mitme näitaja ja saasteaine lubatud piirmääru.

Reovee hind: reovett kanalisatsioonivõrku ja/või puhastisse juhtivate poolte ehk reoveepuhastusteenuse kasutajate makstav reovee hind. Eri kasutajatele (nagu kodumajapidamised ja tööstuskäitised) võidakse kohaldada erinevat hinda.

I

Linnastutes tekkiv reovesi ja reoveesetted võivad mõjutada Euroopa järvede, jõgede, rannikuvete, pinnase ja põhjavee kvaliteeti. Seetõttu on EL vastu võtnud mitu direktiivi ja kaasrahastanud linnastute reoveepuhasteid Ühtekuuluvusfondi ning Euroopa Regionaalarengu Fondi kaudu.

II

Kontrollikoja audit keskendus neljale liikmesriigile Doonau vesikonnas (Tšehhi Vabariik, Ungari, Rumeenia ja Slovakkia). Kontrollikoda analüüsis asulareovee puhastamise direktiivi rakendamise seisut ning valimisse kuulunud 28 ELi kaasrahastatud reoveepuhasti reovee puhastamise jõudlust, toodetud reoveesetete käitlemise viise ja taristu rahalist jätkusuutlikkust.

III

Kontrollikoja järelduse kohaselt täitis Euroopa Regionaalarengu Fondi / Ühtekuuluvusfondi toetus programmiperioodil 2007–2013 reovee kogumise ja puhastamise edendamisel kesksel rolli, kuid see ei olnud piisav, et täita reovee puhastamisele seatud tähtaegu. Kontrollikoda soovib komisjonil aruandlusnõudeid karmistada ja võtta liikmesriikides vastu õigussätteid, mille abil tagada kodumajapidamiste kiire liitumine ühiskanalisatsiooniga.

IV

Kontrollikoda leidis, et programmiperioodil 2007–2013 saadaval olnud vahendite ärakasutamine on toimunud aeglaselt ja rakenduskavade näitajad ei võimalda andmete võrdlemist direktiivi rakendamisel tehtud edusammudega. Kontrollikoda soovib liikmesriikidel kättesaadavaks teha ajakohastatud teabe, mis puudutab direktiivi täielikuks täitmiseks vajalikke rahalisi ressursse ja võimalikke rahastamisallikaid.

V

Läbivaadatud asulareoveepuhastid, mida EL kaasrahastas, vastasid enamjaolt reovee ärajuhtimise loas täpsustatud heitvee käitlemise nõuetele ja direktiivi nõuetele (juhul, kui see oli kohaldatav). Umbes kolmandik puhastitest on aga liiga suured (isegi arvestades tulevikus kavandatavate liitumiste arvu). Lisaks puhastite asjakohase suuruse arvessevõtmisele soovib kontrollikoda komisjonil ja liikmesriikidel lahendada valinguvee ülevoolu probleem, kuna see võib vee kvaliteeti halvendada, ning puhastite käitajatel kasutada võimalusi tegevuskulude kokkuhoiuks. Ühtlasi soovib kontrollikoda komisjonil hinnata direktiivis sätestatud piirmäärade asjakohasust, võttes arvesse tehnoloogilist arengut, mis on toimunud pärast asulareovee direktiivi vastuvõtmist 1991. aastal.

VI

Läbivaadatud reoveepuhastites käideldi reoveesetteid korrapäraselt, kui üks liikmesriik välja arvata. Puuduvad aga tingimusteta siduvad nõuded reoveesetete kõigi kasutusviiside saasteainete kohta. Kontrollikoda soovib komisjonil ja liikmesriikidel kehtestada kriteeriumid kõigi kasutusviiside kohta ja võtta vajalikud meetmed saasteainete tõhusaks seireks.

VII

ELi kaasrahastatud taristu rahaline jätkusuutlikkus ei olnud täiesti rahuldaval tasemel. Kontrollikoda soovib komisjonil julgustada liikmesriike rakendada vastutustundlikku reovee hinnapolitiikat, et hind ei oleks komisjoni viidatud vastuvõetavast hinnast (4%) madalam. Lisaks tuleks võtta meetmeid, et tagada piisavate vahendite olemasolu vajalikeks hooldus- ja uuendustöödeks.

Taust

01

ELi veepoliitika peamine eesmärk on tagada kogu ELis piisava koguse kvaliteetse vee olemasolu, mis kataks inimeste ja keskkonna vajadused. Veereostus on ELi kodanike jaoks üks peamisi keskkonnaprobleeme.

02

Käesolevas aruandes keskendutakse Doonau vesikonnale, mis on Euroopa suurim vesikond (801 463 km²) ja hõlmab 19 riiki. See on vastuvõtlik mitmesugustest allikatest pärit reostusele.

03

Üks veereostuse allikaid on linnastutest pärit osaliselt puhastatud või puhastamata reovesi. 1991. aasta asulareovee puhastamise direktiiviga¹ nõutakse liikmesriikidelt selle tagamist, et teatud tähtjaks oleksid linnastud varustatud asulareovee kogumissüsteemidega ja et kogutud reovett puhastataks nõuetekohaselt.

04

Asulareoveepuhastite toodetud reoveesetted võivad olla veele ja mullale ohtlikud peamiselt raskmetallide sisalduse tõttu. Seetõttu ei ole reoveesetete juhtimine pinnavette enam lubatud ja asulareovee puhastamise direktiiv näeb ette reoveesetete korduskasutamist. Reoveesetete kasutamist põllumajandusmaal² reguleerib reoveesetete direktiiv³, milles määratakse kindlaks reoveesetete ja pinnase proovivõtu ja analüüsi eeskirjad ning raskmetallide kontsentratsiooni piirmäärad ja maksimaalsed aastased kogused, mida on lubatud pinnasesse viia.

05

Lühike ülevaade reovee puhastamise ja reoveesetete kõrvaldamise protsessist on toodud **l lisas**.

06

Veepoliitika raamdirektiivi⁴ peamine eesmärk on saavutada 2015. aastaks hea pinnavee ja põhjavee seisund. Direktiivi rakendamise peamiseks vahendiks on vesikonna majandamiskava. 2009. aastaks pidi iga liikmesriik esitama vesikonna majandamiskava, mis sisaldab meetmete kava kõigi tema territooriumil asuvate vesikondade kohta⁵. Muu hulgas tuli kavas täpsustada ELi veekaitsealaste õigusaktide (nagu asulareovee puhastamise direktiiv) rakendamiseks vajalikud meetmed.

07

2013. aasta liidu üldises keskkonna tegevusprogrammis⁶ nõutakse muu hulgas linna- ja tööstusreoveest pärineva ning väetiste kasutamisest põhjustatud lämmastiku- ja fosforiheite vähendamist. Ka Euroopa veevarude kaitse 2012. aasta tegevuskavas⁷ nähakse vajaliku meetmena ette reovee puhastamise nõuetele vastavuse parandamine pikaajalise investeerimiskava abil.

- 1 Nõukogu direktiiv 91/271/EMÜ, 21. mai 1991, asulareovee puhastamise kohta (EÜT L 135, 30.5.1991, lk 40).
- 2 Pinnasereostus võib viia veereostuseni kas saasteainete lekkimisega põhjavette või äravoolu teel.
- 3 Nõukogu direktiiv 86/278/EMÜ, 12. juuni 1986, keskkonna ja eelkõige pinnase kaitsmise kohta reoveesetete kasutamisel põllumajanduses (EÜT L 181, 4.7.1986, lk 6).
- 4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1).
- 5 Kui liikmesriigi territooriumil asub mitu vesikonda (näiteks Tšehhi Vabariigi territooriumil asuvad osaliselt nii Doonau, Oderi kui ka Elbe vesikonnad), tuli kava koostada iga vesikonna osa kohta.
- 6 Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 1386/2013/EL, 20. november 2013, milles käsitletakse liidu üldist keskkonnavalast tegevusprogrammi aastani 2020 „Hea elu maakera võimaluste piires“ (ELT L 354, 28.12.2013, lk 171).
- 7 COM(2012) 673 final, 14. november 2012.

Reoveega seotud taristu ELi-poolne kaasrahastamine

08

Reoveepuhastite ja kanalisatsiooni-võrkude ehitus-, uuendamis- ja moderniseerimiskulusid kaasrahastab EL Euroopa Regionaalarengu Fondist ning Ühtekuuluvusfondist. Maapiirkondade puhul võib kulusid kaasrahastada ka Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist. Liikmesriikidele, kes ühinesid ELiga 2004. ja 2007. aastal, eraldati vahendeid alates 2000. aastast kuni ühinemiskuupäevani ühinemiseelse struktuuripoliitika rahastamisvahendist (ISPA). Nende riikide ELiga ühinemisel said ISPA projektidest Ühtekuuluvusfondi projektid.

09

ELi poolt Euroopa Regionaalarengu Fondist ja Ühtekuuluvusfondist reoveetaristule eraldatud vahendite summa oli programmiperioodil 2000–2006 ligikaudu 12,9 miljardit eurot ja programmiperioodil 2007–2013 14,6 miljardit eurot.

10

Kaasrahastatavaid taristuprojekte (vt **1. selgitus**) viiakse ellu koostöös liikmesriikidega, kusjuures komisjonil on lõplik vastutus ELi eelarve täitmise eest⁸. Programmiperioodil 2000–2006 kiitis komisjon lisaks rakenduskavadele heaks ka kõik Ühtekuuluvusfondi ja ISPA projektide jaoks esitatud liikmesriikide taotlused, samuti need Euroopa Regionaalarengu Fondi projektide taotlused, mille kogumaksumus ületas 50 miljonit eurot. Programmiperioodil 2007–2013 pidi komisjon lisaks rakenduskavadele heaks kiitma ainult suurprojektid, st sellised projektid, mille maksumus on üle 50 miljoni euro⁹. Projekti kaasrahastamise otsuses määratakse kindlaks toetuse määr ja väljamaksmise tingimused.

8 Euroopa Liidu lepingu artikli 17 lõige 1 ja Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 317.

9 Keskkonnaga seotud projektide puhul oli see summa 1. jaanuarist 2007 kuni 25. juunini 2010 25 miljonit eurot.

Näide kontrollikoja külastatud kaasrahastatud projektist

1. foto. Reoveepuhasti (Ungari, Zalaegerszeg)
Allikas: Euroopa Kontrollikoda.

Ungaris koosnes üks projekt i) uue kanalisatsiooni võrgu ehitamisest linnastu teatud piirkondadesse ja olemasoleva kanalisatsioonivõrgu laiendamisest teistes piirkondades, ii) asulareoveepuhasti uuendamisest, et tagada selle toitainete eemaldamise võime, ja iii) uue reoveesetete puhasti ehitamisest.

Komisjon kiitis projekti heaks 2004. aasta detsembris ja seda hakati ellu viima 2011. aasta detsembris. Projekti kogumaksumus oli 48,3 miljonit eurot, millest ELi toetus oli 36,2 miljonit eurot.

11

Reovee puhastamise valdkonnas mängivad olulist rolli kaks komisjoni peadirektoraati:

- a) keskkonna peadirektoraat vastutab ELi keskkonnapoliitika eest vee, sh reovee puhastamise valdkonnas. Tema ülesanne on jälgida asjakohaste õigusaktide rakendamist (näiteks asulareovee puhastamise direktiivi eesmärkide tähtajaline täitmine) ja algatada vajaduse korral rikkumismenetlus. Rakenduska-vade ettepanekute läbivaatamisel konsulteerib peadirektoraadiga regionaal- ja linnapoliitika peadirektoraat. Samuti konsulteeritakse peadirektoraadiga suurprojektide ja Ühtekuuluvusfondi projektide hindamise etapis;
- b) regionaal- ja linnapoliitika peadirektoraat vastutab regionaalpoliitika valdkonnas ELi eelarve selle osa eest, millest võib kaasrahastada reoveega seotud projekte.

12

Auditis hindas kontrollikoda, kui mõjus oli Euroopa Regionaalarengu Fondi /Ühtekuuluvusfondi toetus ELi reoveepoliitika eesmärkide liikmesriikidepoolsele saavutamisele kaasaaitamisel. Kontrollikoda kavatses teistes aruannetes käsitleda teemasid, mis on seotud veepoliitika raamdirektiivi rakendamisega Doonau vesikonnas.

13

Audit keskendus Doonau vesikonna ülemist, keskmist ja alumist osa hõlmavale neljale liikmesriigile: Tšehhi Vabariigile, Ungarile, Rumeeniale ja Slovakkiale¹⁰.

14

Kontrollikoda püstitas neli küsimust.

- a) Kas liikmesriigid täitsid asulareovee puhastamise direktiivis sätestatud tähtaegu?
- b) Kas liikmesriigid kasutasid programmiperioodil 2007–2013 saada-val olnud vahendeid asjakohaselt?
- c) Kas ELi kaasrahastatud asulareoveepuhastid töötavad efektiivselt?
- d) Kas ELi kaasrahastatud asulareoveepuhastid on rahaliselt jätkusuutlikud?

15

EL eraldas reovee puhastamise projektidele mainitud neljas liikmesriigis toetust programmiperioodil 2000–2006¹¹ kokku 2,1 miljardit eurot ja programmiperioodil 2007–2013 5,8 miljardit eurot¹².

16

Audit põhines järgneva hindamisel:

- a) kõige ajakohasem teave, mis puudutab üldkanalisatsiooniga liitumiste arvu linnastute kaupa, reoveepuhastite tõhusust ja nende linnastute arvu, mis ei vasta veel asulareovee puhastamise direktiivile;
- b) 28 asulareoveepuhasti jõudlus. Kuna puhasteid tuli käigus hoida, sai suurem osa valimisse kuulunud projektidest ELi toetust programmiperioodil 2000–2006. **II lisas** on toodud nimekiri läbivaadatud reoveepuhastitest, mille kõigi jõudlus ületas 2000 ie-d.

10 Doonau vesikonda kuulub osa Tšehhi Vabariigist, suur osa Slovakkias ning kogu Rumeenia ja Ungari.

11 Küllastatud liikmesriikide projekte rahastati alates 2000. aastast kuni ühinemiskuupäevani ISPAst ning pärast ühinemist Euroopa Regionaalarengu Fondist ja Ühtekuuluvusfondist.

12 Andmed seisuga 31.12.2013 (iga-aastaste rakendamisaruannete põhjal).

17

Töendeid koguti dokumentide läbi-vaatamise ja analüüsi põhjal (nt riiklik strateegia, rakendamisaruanded, õigusaktid, statistilised andmed ja puhastite käitajatelt saadud võimsus-andmed) ning vestlustest komisjoni ja liikmesriikide ametnikega ning puhastite omanike ja käitajate esindajatega. Kontrollikoda külastas märtsist 2013 kuni jaanuarini 2014 valimisse kuulunud 28 puhastist 14-t ja vaatas põhjalikult läbi ülejäänud 14 puhasti dokumendid. Auditis kasutatud hindamiskriteeriume selgitatakse täpsemalt aruande eri osades.

Asulareovee puhastamise direktiivis sätestatud tähtaegade järgimine

18

Asulareovee puhastamise direktiivi kohaselt:

- varustatakse kõik linnastud, mille ie on üle 2000, kogumissüsteemidega. Kui selle rajamine on põhjendamatult kasutatud individuaalseid või muid asjakohaseid süsteeme¹³, mis tagavad keskkonnale sama kaitstuse taseme (direktiivi artikkel 3);
- läbib asulareovesi kõigis linnastutes, mille ie on üle 2000, bioloogilise puhastuse, et reoveepuhastite heitvesi vastaks biokeemilise hapnikutarve (BHT₅), keemilise hapnikutarve (KHT) ja heljuvainete sisalduse piirmääradele (artikkel 4);
- läbib reovesi kõigi linnastute, mille ie on üle 10 000, tundlikel aladel¹⁴ põhjalikuma puhastuse, et reoveepuhastite heitvesi vastaks lämmastiku (N)¹⁵ ja fosfori (P) üldkoguse piirmääradele (artikkel 5);
- kõigi linnastute puhul, mille ie on vähem kui 2000 ja mis on varustatud kogumissüsteemidega, tagatakse reovee asjakohane puhastamine selle juhtimise korral magevette ja suudmealadele (artikkel 7).

19

Eeltoodud nõuete täitmise tähtsajad olid nelja külastatud liikmesriigi puhul erinevad (vt **III lisa**). Kui liikmesriik ELi õigusakti ei järgi, võib komisjon algatada rikkumismenetlust ja anda asja Euroopa Kohtusse.

20

Kontrollikoda uuris, kas:

- vahe- ja/või lõpptähtaegu järgiti linnastute puhul, mille ie on suurem kui 2000;
- oli olemas teave reovee asjakohase puhastamise tagamise kohta neis linnastutes, mille ie on väiksem kui 2000 ja mis on varustatud kogumissüsteemidega;
- komisjon võttis tarvitusele meetmeid juhtudel, kui asulareovee puhastamise direktiivi tähtaegu ei järgitud.

13 Individuaalseks süsteemiks võib pidada näiteks heitmekogumiskaevu.

14 Asulareovee puhastamise direktiivi kriteeriumide alusel tundlikuks loetavad alad (vt **mõisteid**).

15 Lämmastiku üldkogus tähendab Kjeldahli järgi määratud üldlämmastiku (orgaaniline lämmastik + NH₃), nitraatide (NO₃) ja nitritite (NO₂) summat.

Liikmesriigid järgisid üldjuhul asulareovee puhastamise direktiivis sätestatud tähtaegu kogumise, kuid mitte reovee puhastamise osas

Neljast liikmesriigist kolm täitsid reovee kogumisele seatud tähtajad

21

Liikmesriikide esitatud andmete¹⁶ komisjonipoolse analüüsi põhjal teeb kontrollikoda järelduse, et reovee kogumise osas (direktiivi artikkel 3) oli neljast külastatud liikmesriigist üksnes Rumeenia 2012. aasta lõpus oma vahe- tähtaegadest veidi maha jäänud (vt **1. tabel**).

22

Kontrollikoda märgib aga, et liikmesriikide andmete põhjal ei ole võimalik hinnata, kas osa reoveest koguvad individuaalsed süsteemid tagavad keskkonnale sama kaitstuse taseme mis kogumissüsteemid. Mõnes linnastus on individuaalsete süsteemide reostuskoormus üsna suur ja võib mõningatel juhtudel moodustada linnastu reostuskoormusest kuni 100%. 2014. aasta keskel palus komisjon Tšehhi Vabariigil, Ungaril ja Slovakkial esitada üksikasjalikum teavet selle kohta, kuidas tagab riik individuaalsete süsteemide puhul keskkonnale sama kaitstuse taseme.

16 2014. aastal esitatud andmed kontrollkuupäeva seisuga, mis oli Tšehhi Vabariigi, Rumeenia ja Slovakkia jaoks 31.12.2012 ning Ungari jaoks 31.12.2011.

1. tabel

Direktiivis sätestatud reovee kogumise tähtaegade järgimine (seisuga 31.12.2012)

Liikmesriik	Nõue	Täitmine; kogumissüsteemiga varustatud linnastute ¹ osakaal, sh individuaalsete süsteemidega kogutud reovesi ²
Tšehhi Vabariik	100% linnastutest aastaks 2010	100%; 7% reoveest kogutakse individuaalsete süsteemidega.
Ungari	154 linnastut (31% linnastutest) aastaks 2010	100%; 14% reoveest kogutakse individuaalsete süsteemidega.
Rumeenia	61% reoveest aastaks 2010	Täies mahus täidab nõudeid ainult kuus linnastut. Vahetähtajad puudutavad aga reovee kogust: 2012. aasta lõpus oli tegelik kogumise määr 60,2%; 1% reoveest kogutakse individuaalsete süsteemidega.
Slovakkia	291 linnastut (82% linnastutest) aastaks 2010	100%; 13% reoveest kogutakse individuaalsete süsteemidega; 0,4% reoveest jääb kogumata.

1 Komisjoni hinnangul täidab linnastu nõudeid, kui kogumissüsteemi kogutakse linnastu toodetud reoveest 98% või rohkem ja kogumata jääva reovee kogus ei ületa 2000 ie-d.

2 Koormus on linnastu ie-s väljendatav biolagundatav orgaaniline reovee kogus.

Allikas: liikmesriikide esitatud andmete komisjonipoolne analüüs.

23

Lisaks ei tähenda asjaolu, et kogumissüsteemid on kasutusel, seda, et kõik kodumajapidamised, millel on võimalik sellega liituda, sellega ka tegelikult liitunud on. Inimesed võivad eelistada individuaalset süsteemi näiteks hinna tõttu. Kõigis neljas külastatud liikmesriigis kehtivad õigussätted, mis näevad ette liitumiskohustuse ja mõningatel juhtudel liitumata jätmise eest trahvi, et tagada kodumajapidamiste liitumine kanalisatsioonivõrguga (vt **2. tabel**). Neljast liikmesriigist kolmes ei ole aga liitumisele seatud tähtaegu või on tingimused sõnastatud ebamääraselt. See võib olemasoleva kanalisatsioonivõrguga liitumise kohustuse täitmise mõjusat tagamist takistada. Seda, kuidas riigiasutused kohustuste täitmist tagasid, auditi raames ei kontrollitud.

Ükski neljast külastatud liikmesriigist ei täitnud reovee puhastamisele seatud tähtaegu

24

Liikmesriikide esitatud andmete komisjonipoolse analüüsi põhjal järeltab kontrollikoda, et kõik neli liikmesriiki ületasid 2012. aasta lõpus rohkemal või vähemal määral reovee puhastamise tähtaegu, mis puudutab teatud näitajate lubatud piirmäärade järgimist¹⁷ (vt **3. tabelist** Ungari, Rumeenia ja Slovakkia vahetähtaegu ning **III lisast** kõiki tähtaegu). Arvestades vahetähtaegade ületamist ja vajadust leida muid rahastamisallikaid (vt punktid 39 ja 40), on Slovakkial ja Rumeenial ülimalt keeruline täita lõpptähtaegu, mis on vastavalt 2015. ja 2018. aastal.

17 Piirmäärade järgimise kontroll järgib teatavat hierarhiat. Selle kohaselt tähendab kogumist puudutavate kohustuste (direktiivi artikkel 3) täitmata jätmise ka puhastamise tagamise kohustuse (artikkel 4, samuti artikkel 5, kui see on kohaldatav) täitmata jätmist, isegi kui heitvee kvaliteet vastab direktiivi nõuetele. Samamoodi ei loeta linnastut artikli 5 nõuetele (põhjalikum puhastamine) vastavaks, kui see ei täida bioloogilise puhastuse kvaliteedinorme.

2. tabel

Riiklikud õigussätted olemasoleva kanalisatsioonivõrguga liitumise tagamiseks

Liikmesriik	Õigussätted
Tšehhi Vabariik	Kohalik omavalitsus võib muuta liitumise kohustuslikuks ja nõuete täitmata jätmise eest trahvi määrata. Uute või renoveeritud hoonete puhul tuleb tagada reovee puhastamine või kõrvaldamine. Tähtaegu määratud ei ole.
Ungari	Kohustus liituda kogumissüsteemiga 90 päeva jooksul. Liitumata jätmise eest on ette nähtud trahv (mida kogutakse maksuna).
Rumeenia	Liitumise kohustus hoonetel, kus toimub sotsiaal-majanduslik tegevus. Reoveepuhastite käitajaid võib trahvida põhjendamatute viivituste eest uute kasutajate ühendamisel.
Slovakkia	Reovett tootva kinnisvara omanikel on liitumiskohustus, välja arvatud juhul, kui omanikul on luba reovett teiste vahenditega puhastada. Tähtaegu määratud ei ole. Liitumata jätmise eest on ette nähtud trahv.

Allikas: riiklike õigusaktide kontrollikoja analüüs.

Direktiivis sätestatud reovee puhastamise tähtaegade järgimine (seisuga 31.12.2012)

Liikmesriik	Bioloogilise puhastuse nõuete täitmine (BHT _s , KHT ja heljuvainete üldhulga piirmäärade järgimine)		Tundlikel aladel ette nähtud põhjalikuma puhastuse nõude täitmine (N ja P üldkoguste piirmäärade järgimine)	
	Nõue	Täitmine	Nõue	Täitmine
Tšehhi Vabariik	594 linnastut (aastaks 2010)	512 (86%)	132 linnastut (aastaks 2010)	83 (63%)
Ungari	154 linnastut (aastaks 2010)	130 (84%)	6 linnastut (aastaks 2008)	5 (83%)
			Vt punktid 25 ja 26	
Rumeenia	Reostuskoormus (ie-s) 10 829 595 (aastaks 2010) 12 953 045 (aastaks 2013)	Reostuskoormus (ie-s) 8 184 225 (76% (võrreldes 2010. aastaga)) (63% (võrreldes 2013. aastaga))	Reostuskoormus (ie-s) 7 688 721 (aastaks 2010) 9 196 314 (aastaks 2013)	1 530 828 (20%) (17%)
Slovakkia	258 linnastut (aastaks 2012)	236 (92%)	81 linnastut (aastaks 2010)	41 (51%)

Allikas: komisjoni analüüs liikmesriikide andmete põhjal.

25

Direktiivi (artikli 5 lõike 4) kohaselt ei ole individuaalsete puhastite kohta sätestatud nõudeid (lämmastiku ja fosfori kõrvaldamine) vaja täita tundlikel aladel, mille puhul suudetakse tõestada, et kõikidesse (ie-ga üle 2000) sellel alal asuvatesse asulareoveepuhastitesse siseneva reovee fosfori- ja lämmastikuisaldus väheneb väljumise ajaks vähemalt 75% võrra.

26

Ühinemislepingu järgi loeti ainult väike osa Ungarist (kuus linnastut) tundlikuks alaks, kus tuli 2008. aastaks tagada põhjalikum puhastamine. 2009. aasta märtsis teavitas Ungari aga Rumeenia ja Ungari vahelise kokkuleppe tulemusena komisjoni sellest, et rakedab artikli 5 lõike 4 sätteid 2018. aasta lõpuks kõigisse reoveepuhastitesse (498 linnastut) sisenevale reoveele. Ungari riigiasutuste poolt komisjonile edastatud teabe kohaselt vähenes puhastitesse siseneva reovee lämmastikuisaldus 2012. aasta lõpuks 73,1% ja fosforisisaldus 74,4% (2010. aasta lõpus olid vastavad näitajad 71,5% ja 79,5%).

Liikmesriikide edastatud muutused linnastute arvus ja reostuskoormuses mõjutavad direktiivi kohaldatavust

27

Linnastu on määratletud kui ala, kus elanikkond ja/või majandustegevus on piisavalt kontsentreeritud, kogumaks ja juhtimaks reovett reoveepuhastisse või ärajuhtimispunkti. Linnastute määramine, eriti otsustamine, millised asulad moodustavad ühe linnastu, on liikmesriikide ülesanne.

28

Direktiiv näeb liikmesriikidele ette rangemad tingimused nende linnastute puhul, mille ie on suurem kui 2000.

Kontrollikoja analüüs näitas, et Tšehhi Vabariigis, Ungaris ja Rumeenias muutus üle 2000 ie-ga linnastute arv ja vastav reostuskoormus aja jooksul oluliselt. Kõige suurem muutus toimus Rumeenias (linnastute arv vähenes 29% ja reostuskoormus 17%; vt **4. tabel**).

Kui linnastu ie jääb alla 2000, tähendab see, et heitveele kehtestatud nõudeid (st kontsentratsiooni piirmääru) ei pea enam järgima (vt punkt 18) ja direktiivi tähtsajad linnastu suhtes enam ei kehti.

29

Arvestades 28 liikmesriigi suurt linnastute arvu, ei ole komisjonil võimalik iga üksikjuhtumit jälgida, et kindlaks teha, kas edastatud muutused linnastute arvus on tõesed ja tulenevad direktiivi korrektsest kohaldamisest.

4. tabel

Komisjonile edastatud muutused linnastute arvus ja reostuskoormuses

Liikmesriik	Muutus arvus (ie üle 2000)	Muutus reostuskoormuses (ie-s)	Märkused
Tšehhi Vabariik	2008: 618 2012: 598 = 3% vähenemine	2008: 8 429 183 2012: 7 590 604 = 10% vähenemine	Peamiselt linnastud, mille suurus jäi alla 2000 ie.
Ungari	2005: 404 2007: 497 2012: 498 = alates 2005. aastast 23% suurenemine, alates 2007. aastast samal tasemel	2005: 9 643 155 2007: 13 231 718 2012: 11 665 187 = alates 2007. aastast 12% vähenemine	Komisjonile edastatud ja Ungari määruses 173/2014 (VII.18.) toodud andmed on omavahel vastuolus. Viimases mainitakse 566 linnastut ja 10 767 713 ie suurust reostuskoormust.
Rumeenia	2007: 2620 2012: 1852 = 29% vähenemine	2007: 25 838 316 2012: 21 409 175 = 17% vähenemine	Linnastud, mille suurus jäi alla 2000 ie, ja muudatused linnastute koosseisus.
Slovakkia	Sama arv alates 2005. aastast: 356	2005: 5 054 900 2008: 5 259 370 2012: 5 072 755 = alates 2008. aastast 4% vähenemine	

Allikas: kontrollikoja analüüs komisjonile esitatud liikmesriikide andmete põhjal.

Nende linnastute kohta, mille ie on alla 2000, omab komisjon ainult osalist teavet

30

Veepoliitika raamdirektiivile vastavate vesikonna majandamiskavade koostamiseks tuli liikmesriikidel hinnata, kas linnastute (sh ie-ga alla 2000) toodetav reostus avaldab veekogudele sellist mõju, et selle suhtes tuleb meetmeid võtta (vt punkt 6). Lisaks peavad vesikonna majandamiskavad sisaldama asulareovee puhastamise direktiivi rakendamise tagamiseks võetavaid meetmeid. Mingeid muid aruandlust puudutavaid nõudeid (st asjaomaste linnastute ja nendepoolse artikli 7 nõuete täitmise kohta) komisjon linnastutele, mille ie on väiksem kui 2000, asulareovee puhastamise direktiivi alusel ei esita.

31

Kontrollikoda leidis, et nende linnastute kohta, mille ie on väiksem kui 2000, omab komisjon ainult osalist teavet. Tšehhi Vabariigi, Ungari ja Slovakkia vesikonna majandamiskavadest ei selgu, kui suur osa linnastutest omab tähtsust vee kvaliteedi seisukohast. Samuti ei esitanud ei Tšehhi Vabariik ega Ungari teavet nende linnastute arvu kohta, kus on kasutusel kogumissüsteemid, kuid kus puuduvad puhastid. 2013. aastal küsis komisjon vesikonnade majandamiskavade hindamise raames Tšehhi Vabariigilt ja Slovakkialt täpsemaid andmeid. See näitab, et komisjonil on võimalik asjaomaste linnastute kohta teavet küsida. Tšehhi Vabariigi ja Ungari kohta esitatud ja olemasolev teave ei võimalda aga komisjonil asulareovee puhastamise direktiivi artikli 7 täitmist kontrollida.

Komisjon tegeleb nõuete täitmata jätmise juhtumitega neljast külastatud liikmesriigist kolmes

32

Iga kahe aasta tagant peavad liikmesriigid komisjonile asulareovee puhastamise direktiivi rakendamise kohta aru andma. 2014. aasta juuniks tuli aru anda rakendamise seisust 2012. aasta lõpus (või 2011. aastal, kui hilisemad andmed polnud kättesaadavad). Seejärel avaldab komisjon kokkuvõtva rakendusaruande: kaks viimast aruannet avaldati 18 kuud pärast liikmesriikide aruannete esitamise tähtaega¹⁸.

33

Komisjon esitas liikmesriikidelt 2012. aastal saadud andmete põhjal 2014. aasta juulis teabepäringu Tšehhi Vabariigile ja Slovakkiale ning 2014. aasta oktoobris Ungarile. Teabepäringud puudutavad nõuete täitmata jätmist 2010. aasta lõpus (Tšehhi Vabariik ja Slovakkia) ja 2009. aastal (Ungari)¹⁹. Samal ajal olid kätte jõudnud uued tähtajad ja laekunud ajakohasem teave (vt punkt 32). Seetõttu leiab kontrollikoda, et sel viisil toimuva protsessi tõhusus on kaheldav. Komisjoni hinnangu koostamine päringute alusel laekunud teabe kohta oli 2015. aasta märtsis pooleli.

18 Viimane avaldatud aruanne. Seitsmes aruanne asulareovee puhastamise direktiivi rakendamise kohta, COM(2013) 574 final, 7. august 2013.

19 Rumeenia puhul ei olnud kontrollkuupäevaks (31.12.2009) üksi vahetähtaeg kätte jõudnud ja seetõttu ei olnud nõuete täitmata jätmist võimalik kindlaks teha. Kui aga arvestada olukorda seisuga 31.12.2012 (vt **3. tabel**), ei täitnud Rumeenia oma esimest, 2010. aasta eesmärki.

Programmiperioodi 2007–2013 raames saadaval olnud ELi vahendite kasutamine

34

Reoveealaseid investeeringuid kaasrahastab EL üldjuhul perioodi 2007–2013 rakenduskavade, eelkõige keskkonnaalaste horisontaalsete kavade raames. Kõik neli liikmesriiki on sellise horisontaalse rakenduskava koostanud. Kokku taotleti rakenduskavades ELi reoveealasteks investeeringuteks 4,9 miljardit eurot.

35

Kontrollikoda kontrollis:

- perioodi 2007–2013 rakenduskavade raames reoveealasteks investeeringuteks saadaval olnud vahendite kasutamise määra 2013. aasta lõpus;
- väljundi- ja tulemusnäitajate suhtes määratletud eesmärkide saavutamist 2013. aasta lõpuks.

Kõiki perioodi 2007–2013 rakenduskavade raames saadaval olnud vahendeid ei ole ära kasutatud

36

Kõigis neljas liikmesriigis on rakenduskavade (eelkõige keskkonnaalaste horisontaalsete kavade) raames eraldatavad (nii ELi kui ka riiklikud) vahendid reoveealaste projektide peamine rahastamisallikas.

37

Vahendid loetakse rakenduskava raames liikmesriikide poolt kulukohustustega kaetuks, kui projektile toetuse andmise otsus on vastu võetud. Kontrollikoda leidis, et 2013. aasta lõpus oli märkimisväärne osa reovee puhastamise investeeringuteks kättesaadavatest ELi ja riiklikest vahenditest Tšehhi Vabariigis, Ungaris ja Slovakkias kulukohustustega katmata (vt **5. tabel**).

38

Lisaks näitab kontrollikoja analüüs, et toetusesaajatele tehtud maksete (kantud kulude hüvitamine) määr oli madal, mis tähendab, et paljude projektide ehitustööd ei olnud 2013. aasta lõpuks veel valminud. ELi vahendid, mis on komisjoni poolt kulukohustustega kaetud, kuid mida liikmesriigid ei ole kasutatud maksete tegemiseks kahe (mõnel juhul kolme) aasta jooksul pärast kulukohustuste võtmist, ei ole aga pärast seda enam kättesaadavad²⁰.

20 Nõukogu 11. juuli 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1083/2006, millega nähakse ette üldsätteid Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1260/1999 (ELT L 210, 31.7.2006, lk 25), artikkel 93.

Reoveega seotud investeeringuteks mõeldud vahendite kasutamine perioodi 2007–2013 keskkonda hõlmavate rakenduskavade raames (seisuga 31.12.2013)

Liikmesriik	Kulukohustustega kaetud (projektid heaks kiidetud) ja protsendina eelarvest väljendatud vahendid	Makstud vahendid		Vahendite mittekasutamise risk
		Protsent eelarvest	Protsent kulukohustustega kaetud vahenditest	
Tšehhi Vabariik	1 160 miljonit eurot 60% ja 1 850 miljonit eurot ⁴ 95%	52% (1 012 miljonit eurot)	87%	JAH
Ungari ¹	382 miljardit HUFi (ehk 1 290 miljonit eurot) 83%	23% (105 miljardit HUFi ehk 354 miljonit eurot)	28%	JAH
Rumeenia ²	4 439 miljonit eurot 141%	30% (954 miljonit eurot)	21%	JAH
Slovakkia ³	719 miljonit eurot 86%	40% (332 miljonit eurot)	46%	JAH

1 Teave Ungari kohta pärineb maist 2013. Summad HUFides arvestati ümber eurodeks järgmise vahetuskursi alusel: 1 euro = 296,11 HUFi (mai 2013).

2 Rumeenia andmed puudutavad veevarustust ja reovett. Eraldi teave ei ole kättesaadav

3 Slovakkia andmed puudutavad üksnes ELi vahendeid, kolme ülejäänud liikmesriigi andmed aga kõiki avaliku sektori (st nii ELi kui ka riiklikke) vahendeid.

4 Mitme projekti kaasrahastamine oli juba heaks kiidetud, kuid toetuslepingut ei olnud veel sõlmitud. Kui sellised projektid kaasa arvata, oli kulukohustustega kaetud 95% vahenditest.

Allikas: kontrollikoja analüüs asjaomaste rakenduskavade iga-aastaste rakendusaruannete kohta.

39

ELi toetuse saamiseks tuleb kulude hüvitamise taotlus komisjonile esitada hiljemalt 31.12.2015. Rakendamise aeglast tempot arvestades järeltab kontrollikoda, et mitut projekti ei jõuta tähtajaks valmis ja nende lõpuleviimine nõuab alates 2016. aastast täiendavaid (riiklikke ja/või ELi) vahendeid.

40

Rakendamise aeglus kätkeb endas ohtu, et olemasolevaid ELi vahendeid ei suudeta 2015. aasta lõpuks täies mahus ära kasutada. Kontrollikoda märgib, et eri tööetappidesse jagatavad projektid võivad programmiperioodi 2014–2020 raames toetust saada nende etappide eest, mida vastaval ajavahemikul ellu viiakse. Programmi-perioodi 2014–2020 rakenduskavade raames reoveealasteks investeerin-guteks eraldatud vahendite suhtes nendib kontrollikoda, et Ungari puhul on oht ning Rumeenia ja Slovakkia puhul peaaegu kindel, et program-miperioodiks 2014–2020 kavandatud (nii ELi kui ka riiklikest) vahenditest ei piisa, et tagada direktiivi rakendami-ne linnastutes, mille ie on rohkem kui 2000. Seega peavad liikmesriigid teisi rahastamisallikaid leidma.

41

Kontrollikoja analüüs näitas ka seda, et kriteeriumid, mille alusel valiti perioodi 2007–2013 keskkonnarakenduskavade raames rahastatavad projektid, olid kõigis neljas liikmesriigis asjakohased. See, kas ja millal linnastud projektid esitasid, oli aga nende endi otsustada. Seetõttu on üks põhjustest, miks mõ-ned suuremad linnastud (mille suhtes kehtivad põhjalikuma puhastamise nõuded) veel asulareovee puhastamise direktiivi ei täida, asjaolu, et projekti-taotlusi ei ole esitatud ja seega pole taotletud ka rahastamist.

Väljundi- ja tulemusnäitajate suhtes määratletud sihtväärtused olid 2013. aasta lõpus suuremalt jaolt saavutamata

42

Liikmesriikide esitatud ja komisjoni heakskiidetud perioodi 2007–2013 rakenduskavad sisaldavad väljundi-, tulemus- ja mõjunäitajaid, et hinnata kavade raames kasutatud vahendite tõhusust ja mõjusust.

43

Kontrollikoda märgib, et keskkonna rakenduskavades määratletud näitaja-te sihtväärtuste iseloom ei ole selline, mis võimaldaks näidata asulareovee puhastamise direktiivi sihtväärtuste saavutamist.

44

Rakenduskavades määratud sihtväärtuste saavutamise tähtaeg on 2015. aasta. 2013. aasta lõpu olukord ei ole lõplik, kuid näitab, et paljud sihtväärtused olid saavutamisest kaugel (vt **6. tabel**). Ülejäänud kahe aasta jooksul olukord paraneb, sest paljude

projektide rakendamine on veel pooleli. Arvestades suurt vahet määratud sihtväärtuste ja nende saavutamise vahel 2013. aasta seisuga, leiab kontrollikoda aga, et mõningad sihtväärtused olid ilmselgelt liiga optimistlikud (näiteks Tšehhi Vabariigi näitaja nr 2 ja Rumeenia näitaja nr 1).

6. tabel

Perioodi 2007–2013 keskkonnavalaste rakenduskavade sihtväärtuste saavutamine seisuga 31.12.2013

Liikmesriik	Näitajad	2015. aasta sihtväärtused	Saavutatud
Tšehhi Vabariik	1. Uute ja taastatud kanalisatsioonivõrkude pikkus (km)	120	2294 (>100%)
	2. Uute, taastatud ja tõhustatud puhastite arv	350	94 (27%)
	3. Kanalisatsioonivõrguga liitunud inimeste arv	741 000	459 266 (62%)
Ungari	1. Kanalisatsioonivõrguga liitumise võimalusega kodumajapidamiste arv	400 000	141 689 (35%)
	2. Reoveepuhastite jõudlus (ie-s)	3 550 000	195 124 (5%)
	3. Reovee puhastamise projektidega hõlmatud elanike arv (miljonites)	1,3	0,2 (15%)
Rumeenia	1. Uute ja taastatud puhastite arv	170	25 (15%)
	2. Nõuetekohaselt puhastatud reovee hulk (% reovee koguhulgast)	60	35 (58%)
Slovakkia	1. Uute ja taastatud puhastite arv	64	30 (47%)
	2. Uue kanalisatsioonivõrguga liitunute arv ie-s	331 295	13 883 (4%)

Allikas: kontrollikoja analüüs asjaomaste rakenduskavade iga-aastaste rakendusaruannete kohta.

ELi kaasrahastatud asulareoveepuhastite mõjus

45

Kontrollikoja hindamine hõlmab 28 asulareoveepuhastit ja põhineb kahel aspektil:

- a) reovee puhastamise jõudlus;
- b) reovee puhastamise tagajärjel tekkinud reoveesetete käitlemine.

Asulareoveepuhastite jõudlus

46

Kodumajapidamiste ja tööstuskäitiste reovett vastu võtavad asulareoveepuhastid peavad järgima reovee ärajuhtimise loas kindlaks määratud heitvee kontsentratsiooni piirmääru. Luba väljastatakse siseriiklike õigussätete alusel ja nõuete täitmine tuleb tagada puhastite käitajate läbiviidava regulaarse kontrolliga. Lubatud kontsentratsiooni piirmäärad ja kontrolli sagedus on sätestatud direktiivis (vt punkt 18). Ka tööstuskäitised peavad järgima ühis-kanalisatsioonivõrku juhitava reovee kontsentratsiooni piirmääru.

2. ja 3. foto. Heitvee ärajuhtimine (Budapest (Ungari), Blansko (Tšehhi Vabariik))
Allikas: kontrollikoda.

Tähelepanekud

47

Kontrollikoda uuris, kas:

- asulareoveepuhastite heitvee seire ja kvaliteet vastasid direktiivi ja/või riikliku reovee heitloa nõuetele;
- kanalisatsioonivõrk ja/või asulareoveepuhastid olid tugeva vihmajärgu edukalt toime tulnud;
- puhastite käitajatel oli kindlus tööstuskäitiste poolt ühiskanalisatsioonivõrku juhitava heitvee piirmäärade järgimise kohta;
- kontrollitud asulareoveepuhastite jõudlus vastas tegelikele vajadustele;

- asulareoveepuhastite tegevuskulud olid õigustatud, arvestades puhastusmeetodit ja puhasti suurust.

ELi heitvee nõudeid täideti puhastite poolt, mille suhtes need kehtisid

48

Kontrollikoda kontrollis seire ja heitvee nõuete täitmist puhastite käitajate poolt 2012. aastal tehtud laborianalüüside (ise läbiviidavate kontrollide) alusel. Sellest selgub, et kõik puhastid peale ühe järgisid asulareovee puhastamise direktiivis sätestatud proovivõtuseduse nõudeid.

4. ja 5. foto. Veeproovid ja tulemused (Blansko (Tšehhi Vabariik), Budapest (Ungari))

Allikas: kontrollikoda.

49

Kontrollikoda tuvastas, et kolme liikmesriigi kehtestatud kontsentratsiooni piirmäärad olid mõnel juhul direktiivis kehtestatud rangemad (vt **7. tabel**). Auditi tegemise ajal ei kavandanud komisjon direktiivis sätestatud piirmäärade ajakohastamist.

50

Direktiivis sätestatud heitvee nõuded kehtivad 28 läbivaadatud puhastist 16 suhtes (57%). Kõik 16 puhastit täitsid nõudeid (vt **8. tabel**). 28 puhastist 25 (89%) järgisid ka riiklikus loas määratud piirmääru.

7. tabel

Kontsentratsiooni piirmääru käsitlevad riiklikud õigussätted, mis on rangemad kui direktiivi nõuded

Liikmesriik	Rangemad kontsentratsiooni piirmäärad
Tšehhi Vabariik	BHT _s , KHT, heljuvainete üldhulk: rangemad piirmäärad; piirväärtused on kehtestatud ka puhastitele, mille jõudlus on alla 2000 ie. Üldfosfori piirmäär on kehtestatud ka puhastitele, mille jõudlus on 2000–10 000 ie.
Ungari	BHT _s , KHT, heljuvainete üldhulk: piirmäärad on kehtestatud ka puhastitele, mille jõudlus on alla 2000 ie.
Rumeenia	Piirmäärad ei ületa direktiivi nõudeid.
Slovakkia	BHT _s , KHT, heljuvainete üldhulk: piirmäärad on kehtestatud ka puhastitele, mille jõudlus on alla 2000 ie.

Allikas: riiklike õigusaktide kontrollikoja analüüs.

8. tabel

Direktiivis ja lubades kehtestatud heitvee nõuete täitmine

Liikmesriik	Kontrollitud puhastite arv	Asulareovee puhastamise direktiiv		Loa nõuete järgimine
		Järgitud	Ei kohaldata	
Tšehhi Vabariik	4	4		4
Ungari	7	3	4	7
Rumeenia	12	4	8	9
Slovakkia	5	5		5
KOKKU	28	16	12	25

Allikas: kontrollikoja analüüs.

51

Nelja Ungari ja kaheksa Rumeenia puhasti suhtes ei olnud kõik direktiivi nõuded (eriti üldläämmastiku ja üldfosfori kohta) aruande koostamise ajal kohaldatavad:

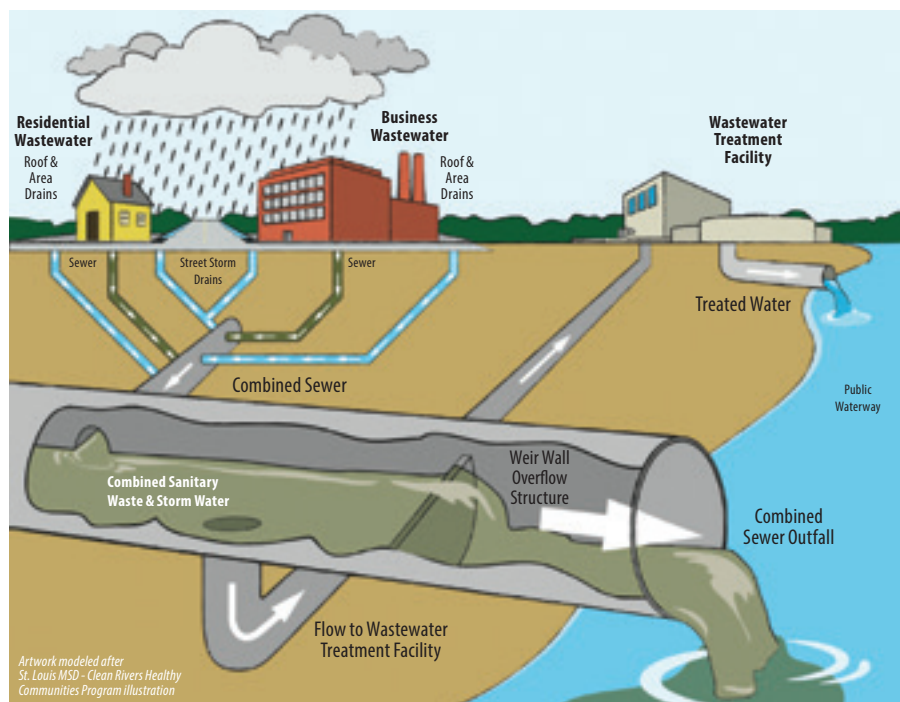
- Ungari valis üleriigilise üldläämmastiku ja üldfosfori sisalduse vähendamise selle asemel, et kehtestada piirmäärad iga puhasti jaoks eraldi (vt punkt 26). Neljast puhastist kolmel oli tehniline võimekus toitainete (üldläämmastiku ja üldfosfori) eemaldamiseks ja seeläbi heitvee kvaliteedi parandamiseks, kuid riikliku loa alusel neil seda teha ei tulnud;
- Rumeenia tähtaeg üle 10 000 ie-ga linnastuid puudutavate direktiivi nõuete täitmiseks on 2015. aasta lõpp. Kaheksast puhastist seitsme puhul tuleb teha täiendavaid töid, et võimaldada toitainete eemaldamist.

Ülevooluga seotud olukordi pole võimalik hinnata, kuna puudub kvantifitseeritud teave

52

Kui kanalisatsioonivõrgu ja puhasti jõudlus ei ole tugeva vihmajärgu korral piisav, võib tekkida nn ülevool, mille korral ei voola veekogusse mitte üksnes vihmavesi, vaid ka puhastamata reovesi, mis halvendab vee kvaliteeti. Seda eriti juhul, kui tegemist on kombineeritud kogumissüsteemiga ja kanalisatsiooni satub nii vihmavee äravool kui ka olme- ja tööstusreovesi (vt **1. joonis**). 28 kontrollitud puhastist 20 kogumissüsteem oli peamiselt või täielikult kombineeritud. Kontrollikoda tunnistab, et mõnel juhul ei ole omavalitsustel kanalisatsioonivõrgu ülesehitusest tulenevatel tehnilistel põhjustel võimalik rajada eraldi võrku (mis eristaks reovee ja vihmavee).

Ülevoolu tekkimine tugeva vihmaja korral

© Green Learning Station, Civic Garden Center of Greater Cincinnati, „Diagram of Combined Sewer System”.

- 21 Reovee ja vihmavee suhe.
- 22 Vooluhulk, mida puhasti on võimeline puhastama kuiva ilma korral, st sademeteta perioodil.

53

Direktiivi kohaselt tuli liikmesriikidel otsustada, milliseid meetmeid ülevoolust tuleneva veereostuse vähendamiseks võtta: kas määrata lahjendusastmed²¹, ülevoolude lubatav arv aastas või vooluhulga läbilaskevõime kuiva ilma korral²². Üldjuhul on kontrollitud puhastitel olemas valinguvee mahutid, kuhu puhasti läbilaskevõimet ületav vesi koguda, et see pärast valingu lõppu puhastamiseks välja lasta. Kontrollikoda kontrollis 28 puhastis olukorda seoses valinguvee ülevooluga ja leidis, et:

- kaheksal juhul (29%) olid puhasti käitajad ülevoolu kogust mõõtnud ja see oli lubataval tasemel (1–5% aastas sissevoolava reovee kogusest);
- 14 juhul (50%) puhasti käitajate sõnul ülevoolu ei esinenud;
- kuuel juhul (21%) teave puudus, sest mõõtmist ei tehtud.

54

Neisse arvudesse tuleb aga suhtuda ettevaatusega, sest ülevoolu võib esineda ka kanalisatsioonis, mis võib omakorda vähendada reoveepuhastise jõudva vee kogust. Kvantifitseeritud teave kanalisatsioonivõrgu ülevoolu kohta ei olnud saadaval üheski neljast külastatud liikmesriigist.

55

Ühtlasi tuvastas kontrollikoda, et Tšehhi Vabariigis, Ungaris ja Rumeenias puudusid õiguslikud nõuded kas ülevoolude lubatava arvu ja koguse või lahjendusastme kohta. Slovakkias on sellised nõuded kehtestatud ja nende alusel on määratud ülevoolukambrite nõutav suurus. Ülevoolu koguse ja lahjendusastme jälgimine pole aga nõutav.

56

2014. aastal otsustas komisjon läbi viia uuringu selle kohta, kuidas järgitakse liikmesriikide õigusaktides ülevoolu käsitlevaid ELi nõudeid, mis on sätestatud 1991. aasta asulareovee puhastamise direktiivis.

85% puhastite käitajatest tegid kohapealseid kontrole tööstuskäitistepoolse piirmäärade järgimise kohta

57

Tööstuskäitised võivad juhtida oma reovee ühiskanalisisatsioonivõrku, et seda asulareovee puhastamises käideldaks. Asulareovee puhastamise direktiivi kohaselt tuli liikmesriikidel sellist protsessi reguleerida eeskirjade ja/või eriloa abil.

58

Tagamaks, et teatud saasteainete olemasolu reovees ei takistaks puhastusprotsessi ning et asulareoveepuhastitest väljuv vesi ei sisaldaks keskkonnale ohtlikke saasteaineid, peavad tööstuskäitised järgima mitme saasteaine piirmääru. Õigussätted on liikmesriigiti erinevad: Ungaris ja Rumeenias on seatud paljudele näitajatele piirväärtused; Tšehhi Vabariigis ja Slovakkias on piirväärtused kehtestatud üksnes eriti ohtlikele ainetele, ülejäänud ainete piirmäärad on soovituslikud. Sellisel juhul määrab kanalisatsioonivõrgu/puhasti käitaja piirmäärad kindlaks oma tegevuseeskirjades.

59

Kanalisatsioonivõrgu käitaja ja tööstuskäitise vahelisi suhteid reguleeritakse lepinguga, milles võib kehtestada ka piirmäärad, mis on rangemad kui õigusaktides ettenähtud piirmäärad.

60

Tšehhi Vabariigis, Ungaris ja Rumeenias (vt **9. tabel**) on reovett ühiskanalisatsioonivõrku juhtivatel tööstuskäitistel seadusest tulenev kohustus teha heitvee kontrolli. Tulemused edastatakse üldjuhul käitajale. Rumeenias ei ole tulemuste edastamist seadusega ette nähtud²³, kuid puhastite käitajad võivad lepingutesse sellise sätte lisada.

61

Kontrollikoda märgib, et reoveepuhasti käitajal on tööstuskäitiste kontrolli usaldusväärsuse hindamiseks kaks võimalust (vt **9. tabel**):

- tööstuskäitiste veeproovide analüüsimine akrediteeritud labori poolt. Riiklikes õigussätetes ei ole sellist nõuet ette nähtud. Käitaja võib aga tööstuskäitisega sõlmitava lepingusse sellise nõude lisada;
- käitaja kohapealsed kontrollid. Tšehhi Vabariigis, Rumeenias ja Slovakkias on selline nõue õigusaktidega ette nähtud.

23 Välja arvatud laborid ning meditsiini ja veterinaaria vallas tegutsevad üksused.

9. tabel

Riiklikud õigussätted kanalisatsioonivõrku juhitava tööstusreovee kontrolli kohta

Liikmesriik	Tööstuskäitiste endi läbiviidava kontrolli nõue	Nõue, et kontrolli peavad tegema akrediteeritud laborid	Nõue, et puhastite käitajad peavad tegema tööstuskäitistes kohapealset kontrolli
Tšehhi Vabariik	Jah	Ei	Jah (sagedus ei ole määratud)
Ungari	Jah	Ei (välja arvatud teatud tüüpi käitised)	Ei
Rumeenia	Jah	Ei	Jah (sagedus ei ole määratud)
Slovakkia	Ei	Ei	Jah (määratud on ka miinimumsagedus)

Allikas: riiklike õigusaktide kontrollikoja analüüs.

Tähelepanekud

62

Kontrollikoda moodustas tööstuskäitistest puhastite kaupa valimi ning hindas nii puhastite käitajate endi tehtud kui ka tööstuskäitiste poolt neile edastatud analüüse. Läbi vaadati ka määratud trahve puudutav teave.

63

Kontrollikoja kontrollitud 28 asula-reoveepuhastist 26 puhastasid tööstusreovett. 26-st 22 puhul (85%) tegi käitaja kohapealset kontrolli. Ülejäänud neljast puhastist kolme käitajatel olid olemas tööstuskäitise enda tehtud kontrolli tulemused, mida oli analüüsinud akrediteeritud labor.

64

Kui tööstuskäitise reovesi ületab lubatud piirmääru, määrab puhasti käitaja trahvi. Ungaris ja Rumeenias on trahv (summa sõltub saasteainest) kehtestatud riiklikes õigussätetes; Tšehhi Vabariigis ja Slovakkias määratakse piirmäärade ületamise eest makstav trahvisumma puhasti käitaja ja tööstuskäitise vahelises lepingus. Ungaris ja Rumeenias määratakse trahv vastavalt kahe mõõtmise (aastas) vahel veest leitud saaste kogusele²⁴, Tšehhi Vabariigis ja Slovakkias aga arvutatakse trahvisumma üldjuhul mõõtmise päeval veest leitud saastekoguse alusel²⁵. Kontrollikoda leiab, et sellistel juhtudel on trahvisumma tõenäoliselt väike ja selle hoiatav mõju piiratud.

Umbkaudu kolmandik läbivaadatud reoveepuhastitest on liiga suured

65

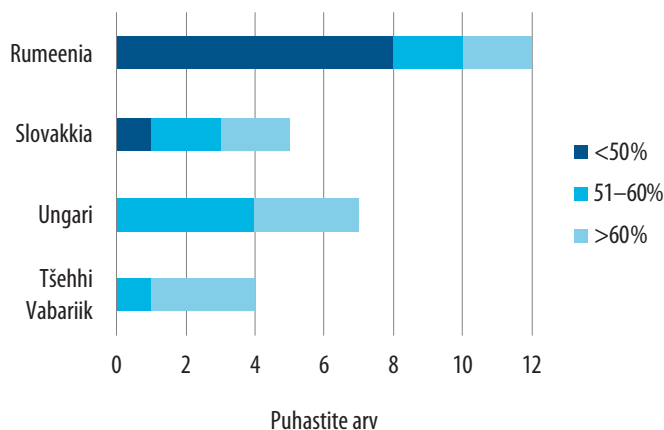
Kontrollikoda hindas ie-s väljendatud võimsuse (st teatava reoveekoguse puhastamise võimsus)²⁶ kasutamist ja leidis, et 28 läbivaadatud puhastist üheksa (32%) rakendavad vähem kui 50% oma võimsusest (vt **2. joonis**). Veel üheksa puhastit (32%) rakendavad 51–60% oma võimsusest. See on probleemiks eelkõige Rumeenias, kus 12 puhastist kaheksa töötavad alla 50% võimsusega. Ülemäära suure võimsusega puhastitesse investeerimine ei kujuta endast nappide (olgu ELi või riiklike) rahaliste vahendite tõhusat kasutamist.

66

Seda hinnangut kinnitab ka ühe teise näitaja analüüs: läbivaadatud 28 puhastist 16 (57%) kasutavad vähem kui 60% oma hüdraulilisest võimsusest (sissevool, mida mõõdetakse l/sek ja/või m³/tund). Hinnang põhineb vee sissevoolu (m³) ja puhasti keskmise võimsuse (kuiva ilma korral) vahelisel võrdlusel²⁷.

- 24 Vastab lubatud kogust ületavale kogusele (kogus, mis on korrutatud näiteks mg/l väljendatud sisaldusega).
- 25 Lepingutes on üldjuhul kindlaks määratud tavapärane ajavahemik (5–30 päeva sõltuvalt lepingust) juhtumite puhuks, kus ei ole võimalik täpselt kindlaks teha aega, mil piirmääru ületati.
- 26 Võrdlus aasta jooksul reaalset puhastatud reoveekoguse (ie-s väljendatult) ja reoveekoguse vahel, mida puhasti oleks võimeline puhastama (vt **II lisa**, veerg „Kavandatud võimsus ie-s“).
- 27 Sissevool võib hõlmata nii reovett kui ka puhast vett (st vihmavett ja põhjavett, mis ei vaja puhastamist), mistõttu võeti võimsuse kasutamise hindamisel arvesse puhta vee osakaalu.

Inimekvivalendis väljendatud võimsuse kasutamine

Allikas: kontrollikoja analüüs.

67

Lisaks leidis kontrollikoda, et läbi-vaadatud 28 puhastist 22-s (79%) moodustab puhta vee (st vihmavee ja põhjavee) osa sissevoolu kogumahust üle 30% (32–85%). See suurendab hüdrauilise võimsuse kasutamist: puhas vesi on osa sissevoolust, kuid ei vaja puhastamist. Siin võib välja tuua kaks aspekti:

- põhjavee sisseimbumist on aga võimalik vähendada, taastades võrkude ja hooldusavade veekindluse. Kui neid ehitustöid puhasti projekteerimisel arvesse võtta, saaks puhasti vajaminevat hüdrauilist võimsust vähendada (mõnel juhul märkimisväärselt; vt **2. selgitus**).
- kontrollikoda tunnistab, et reovee-puhastitesse võib sattuda teatav kogus vihmavett, kuna kombineeritud kanalisatsioonivõrke ei pruugi olla võimalik eraldi võrkudega asendada (vt punkt 52);

6. foto. Osa harva kasutatavast taristust (Rumeenia, Galati)
Allikas: kontrollikoda.

2. selgitus

Näide puhastit läbivast olulisest põhjavee kogusest

Ühe Rumeenia puhasti hüdraulilist võimsust kasutatakse vahemikus 60–85%. Ligikaudu pool puhastisse jõudvast veest on aga põhjavesi, mis ei vaja puhastamist. Kui kanalisatsioonivõrk oleks veekindlam, imbuks sellesse vähem põhjavett ja puhasti hüdraulilise võimsuse kasutamine langeks umbes 40%-le. Võrdluseks võib tuua, et mõnes valimisse kuulunud puhastis moodustas sisseimbunud põhjavesi kogu sissevoolust ainult 10–20%.

68

Enamikul puhastitel on kavas tulevikus liituvate inimeste arvu suurendada, kuid uute liitumiste osakaal jääb siiski väikeseks ega muuda oluliselt kasutatava võimsuse suurusjärku. Lisaks võib eeldada, et kui tööstustegevus pikas perspektiivis aktiveerub, varustatakse uued tööstuskäitised omaenda reoveepuhastussüsteemidega.

Teatud tegevuskulude vähendamise võimalused

69

Tegevuskulud²⁸ võivad näidata kaasrahastatud varade kasutamise tõhusust ja mängida rolli veehinna kindlaksmääramisel. Seetõttu võrdles kontrollikoda 28 puhasti raamatupidamisteabe põhjal 2012. aasta kulusid.

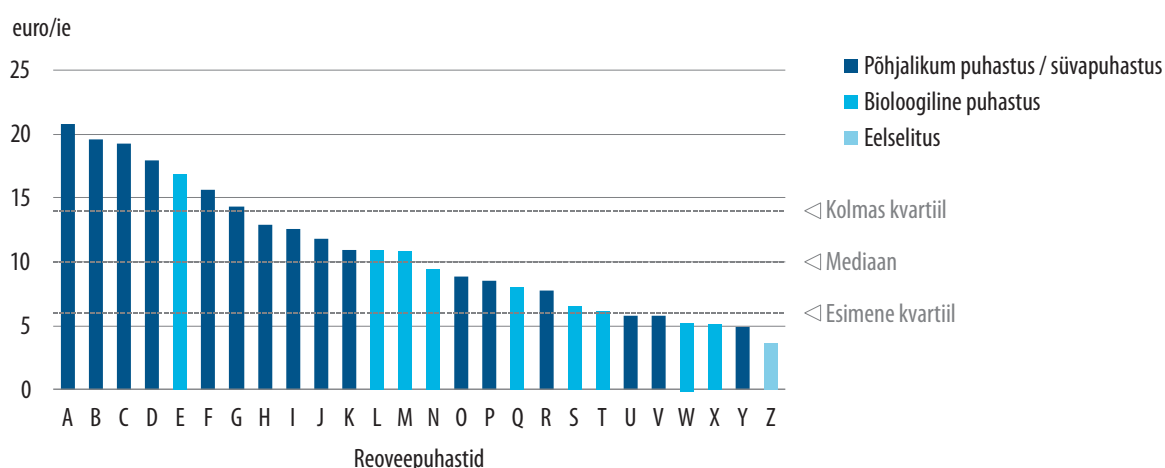
28 Koosneb järgmistest kuludest: tööjõukulud, materjali (sh kemikaalide) kulud, energiakulud, reoveesetete transpordi ja kõrvaldamise kulud ning muud kulud. Muude kuludena võeti arvesse ainult allhanke korras tehtud hooldustööde kulusid ja väljast tellitud laboratoorsete analüüside kulusid. Näiteks amortisatsioonikulud ei arvestatud.

70

Tegevuskulud sõltuvad puhastuse liigist (põhjalikum puhastamine tähendab suuremaid kulusid) ja puhasti suurusest. Puhastite vahel on aga suuri erinevusi (vt **3. joonis**).

3. joonis

Tegevuskulud puhastite kaupa (eurodes ie kohta)

Märkused: kaks puhastit jäeti välja, kuna nende näitajad oleksid võrdlust moonutanud.

Puhastid, kus rakendati põhjalikumat puhastamist, kuid ei järgitud direktiivi piirmääru, kanti kategooriasse „bioloogiline puhastus“.

Allikas: kontrollikoja analüüs.

71

Kontrollikoja hinnangul on mitme kontrollitud puhasti tegevuskulusid võimalik vähendada, nagu kirjeldatud järgnevatel näidetel:

- 28 puhasti reoveesetete transpordi- ja kõrvaldamiskulud erinevad märkimisväärselt. Üheksal juhul oli

reoveesette tahkeaine ühe tonni hind üle 100 euro, kuuel juhul oli hind vahemikus 50–100 eurot tonni eest. Selle kuluartikli hind mängib olulist rolli, sest võib moodustada suure osa puhasti tegevuskulude kogusummast (keskmiselt ca 10%, kuid võib ulatuda ka 30% või 50%-ini);

- energiakulud moodustavad 28 puhasti kogukuludest keskmiselt umbkaudu 30%. Pooltel juhtudel kasutasid puhastid reoveesetteid energia tootmiseks, tavaliselt anaeroobse kääritamise teel. Enamikul neist juhtudest oli energiakulude osa kogukuludest alla keskmise ehk 30%;
- Euroopa Keskkonnaameti 2014. aasta aruande kohaselt²⁹ parandaks veevarustuse tõhususe mõõtmise näitajate kasutusele võtmine kogu Euroopas oluliselt sellega seonduvate ressursitõhususe probleemide mõistmist. Sellised näitajad moodustaksid vajaliku baasi võrdlusanalüüsi tegemiseks.

Asulareoveepuhastite toodetud reoveesetete kasutamine

72

Reovee puhastamisel tekivad reoveesetted. Jäätmedirektiivi kohaselt loetakse reoveesetteid jäätmeteks³⁰. Vastavalt direktiivile tuleb jäätmete prügilasse ladestamisele, põletamisele ja püsiladustamisele eelistada nende korduskasutamist, ringlussevõttu ja taaskasutamist³¹. EL toetab reoveesetete kasutamist põllumajanduses väetisena.

29 Tehniline aruanne nr 5/2014 „Performance of water utilities beyond compliance” (Veevarustusseadmete toimivus, mis hõlmab rohkemat kui nõuetele vastavust).

30 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/98/EÜ, 19. november 2008, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT L 312, 22.11.2008, lk 3).

31 Direktiivi 2008/98/EÜ artiklis 4 sätestatud jäätmehierarhia.

7. foto. Toodetud reoveesetted (Tšehhi Vabariik, Blansko)
Allikas: kontrollikoda.

73

Kontrollikoda uuris, kas:

- reoveesetete kõrvaldamisele eelistsati nende korduskasutamist;
- asulareoveepuhastite käitajad järgisid teatud parameetreid, eriti raskmetallide sisalduse piirmääru;
- komisjon oli ellu viinud kontrollikoja varasemad teemakohased soovitusel.

Neljast liikmesriigist kolmes eelistati reoveesetete kõrvaldamisele nende korduskasutamist

74

Kontrollikoda analüüsis 28 puhasti reoveesetete tootmist 2012. aastal³² ning vaatas selleks läbi puhastite käitajate ja jäätmekäitlustevõtete vahelised lepingud ning vastavad raamatupidamisandmed. Audit ei hõlmanud toodetud reoveesetete ära vedavate jäätmekäitlustevõtete külastamist, et kontrollida reoveesetete korrakohast käitlemist neis ettevõtetes.

75

Kontrollikoda leidis, et Tšehhi Vabariigi, Ungari ja Slovakkias olid puhastite üldjuhul lepingud ühe või mitme jäätmekäitlustevõttega, mis käitlesid reoveeseteteid ise või transportisid need teistele kasutajatele. Lepingute kohaselt kasutasid jäätmekäitlustevõtteid reoveeseteteid peamiselt komposti tootmiseks, maa rekultiveerimiseks või biogaasi tootmiseks.

76

Rumeenias ladestatakse 12 kontrollitud puhastist 11-s reoveesetted osaliselt või täielikult prügilas ja/või kohapeal. Reoveesetete ladustamine kohapeal ei ole pikas perspektiivis keskkonnasäästlik.

77

Rumeenia riikliku jäätmekäitlusstrateegia (2003–2013) kohaselt tuleb 2020. aastaks kasutada 50% reoveesetetest põllumajanduses või põletada. 2012. aasta veebruaris esitasid Rumeenia ametiasutused uue reoveesetete käitlemise strateegia, kuid auditi toimumise ajaks ei olnud see veel vastu võetud.

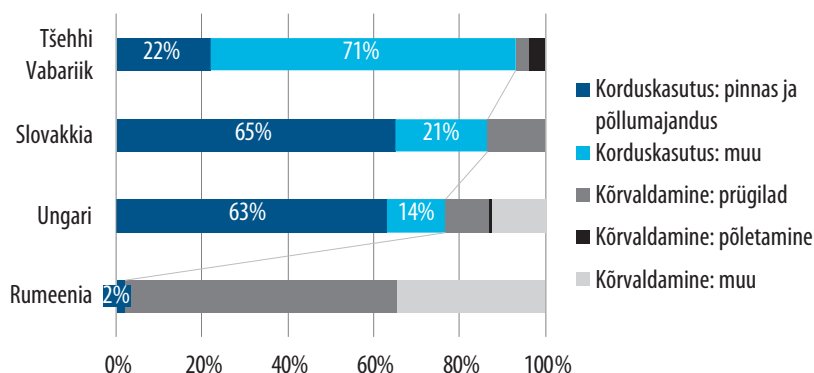
78

Liikmesriigid esitasid komisjonile 2012. aasta lõpu seisuga andmed reoveesetete kasutamise kohta. Andmed kinnitavad, et neljast külastatud liikmesriigist kolmes on reoveesetete eelistatavim kasutusviis nende korduskasutamine (vt **4. joonis**).

32 Neljas liikmesriigis kontrollitud reoveepuhastites toodetud reoveesetete osakaal kogu toodetud reoveesetete kogusest on järgmine: Tšehhi Vabariigis 0,78%, Ungaris 45%, Rumeenias 52% ja Slovakkias 10%.

4. joonis

Reoveesetete kasutamine seisuga 31.12.2012 (protsentuaalne osa toodetud reoveesetete koguhulgast)

Märkused: Tšehhi Vabariigis kasutati 2012. aastal umbkaudu 32% reoveesetetest komposti tootmiseks (kategooria „korduskasutus: muu”). Slovakkias kasutati 2012. aastal 63% reoveesetetest komposti tootmiseks (kategooria „korduskasutus: pinnas ja põllumajandus”). Rumeenia puhul sisaldab kategooria „kõrvaldamine: muu” ajutist kohapealset ladustamist.

Allikas: kontrollikoja analüüs komisjonile esitatud liikmesriikide andmete põhjal.

Enamikul juhtudel järgiti kehtivaid piirmääru

79

Reoveesetete direktiivi kohaselt peavad reoveepuhastite käitajad reoveesetete põllumajandusmaal kasutamise puhul tegema reoveesetete sisalduse seiret³³, et tagada piirmäärade järgimine, eriti seoses raskmetallidega.

80

Lisaks võivad riiklikud õigussätted olla reoveesetete direktiivi sätetest rangemad, kehtestades suurema arvu näitajaid ja rangemad piirmäärad, samuti piirmäärad mujal kui põllumajandusmaal kasutatavate reoveesetete puhul. Siseriiklike õigusaktide kontrollikoja analüüs näitab järgnevat:

- kõigis neljas liikmesriigis olid põllumajanduses kasutatavate reoveesetete siseriiklikes õigusaktides sätestatud piirmäärad paljude näitajate puhul rangemad kui reoveesetete direktiivis sätestatud. Kõigis neljas liikmesriigis kehtestati piirmäärad ka täiendavatele näitajatele, nagu näiteks arseen;
- Tšehhi Vabariigis ja Slovakkias on juhuks, kui reoveesetteid kasutatakse sisendmaterjalina komposti tootmiseks, kehtestatud sisendmaterjali piirmäärad tehnilise standardi vormis;

33 Direktiivi 86/278/EMÜ artiklis 9 ja II lisas on toodud laboratoorselt analüüsitavad näitajad, piirmäärad ja aastase võetavate proovide arv.

- nõukogu 2002. aasta otsusega³⁴ on sätestatud prügilasse ladestatavate jäätmete leostumise piirmäärad. Tšehhi õigusaktide kohaselt ei tohi prügilas ladustada muid biolagunevaid jäätmeid kui olmejäätmed, vedeljäätmed ja vedelikku eraldavad jäätmed (sh reoveesetted)³⁵. Prügilas ladustamine on lubatud Ungaris, Rumeenias ja Slovakkias.

81

Et reoveesetteid võib kasutada komposti tootmise sisendmaterjalina, analüüsis kontrollikoda ka komposti kasutamist reguleerivaid õigussätteid. Kuna ELi tasemel piirmääru kehtestatud ei ole, on olukord liikmesriigiti erinev (vt **10. tabel**).

34 Nõukogu otsus 2003/33/EÜ, 19. detsember 2002, millega kehtestatakse jäätmete prügilatesse vastuvõtmise kriteeriumid ja kord direktiivi 1999/31/EÜ artikli 16 ja II lisa kohaselt (EÜT L 11, 16.1.2003, lk 27).

35 Vyhľáška 294/2005 Sb (määrus 294/2005 Sb).

10. tabel

Kompostis sisalduvate ainete õigusaktides sätestatud piirmäärad

Tšehhi Vabariik	Ungari	Rumeenia	Slovakkia
Jah – põllumajandusmaal kasutatav kompost – maa rekultiveerimiseks kasutatav kompost – väetisena turustatav kompost	Jah – väetisena turustatav kompost Maa rekultiveerimise ja mittepõllumajandusliku kasutamise kohta eeskirjad puuduvad	Puuduvad	Jah – väetisena turustatav kompost Maa rekultiveerimise ja mittepõllumajandusliku kasutamise kohta eeskirjad puuduvad

Allikas: riiklike õigusaktide kontrollikoja analüüs.

82

Kontrollikoda kontrollis 28 puhasti piirmäärade järgimist näitajate poolt 2012. aastal tehtud laborianalüüside alusel. See näitab, et Tšehhi Vabariigis, Ungaris ja Slovakkias järgisid kõik puhastid kehtestatud piirmääru (vt punkt 80). Rumeenias järgis kolmest puhastist, kus kasutati reoveesetteid põllumajandusmaal, kehtestatud piirmääru üks puhasti (33%). Ülejäänud kahe puhasti analüüsid ei sisaldanud kõiki näitajaid. Seitsmest puhastist, mis ladustasid reoveesetteid prügilas, ei järginud kuus (86%) tahkeaine piirmäära. Lisaks ei sisaldanud seitsmest puhastist kolme (43%) analüüsid kõiki näitajaid.

83

Piirmäärade puudumine reoveesetete ja komposti teatud kasutuse (maa rekultiveerimine, mittepõllumajandusmaa) puhul võib ohustada mulla kvaliteeti ning äravoolu ja kuivendamise kaudu ka vee kvaliteeti. Lisaks tähendab väetisena turustatava komposti ELi kriteeriumide puudumine, et üle ELi ei saa tagada ühetaolist keskkonnakaitset. Komisjoni tellimisel läbiviidud uuringu kohaselt on „turu edasise arendamise peamine takistus komposti kehv kvaliteet mõnes riigis”³⁶.

36 Hinnang biojäätmete ringlussevõtu eesmärkide seadmise teostatavusele ELis, võttes arvesse subsidiaarsuse aspekte, lõpparuanne kuupäevaga 31.3.2011, koostanud raamlepingu ENV.G.4/FRA/2008/0112 alusel vito vision on technology koostöös Bio Intelligence Service'i ja ARCADISeaga.

8. foto. Laboriseadmed puhastis katsete tegemiseks (Szeged, Ungari)
Allikas: kontrollikoda.

Reoveesetete direktiivi ajakohastamine eeldab väetiste määruse ülevaatamist komisjoni poolt

84

Kontrollikoda soovitas eriaruandes nr 3/2009³⁷ komisjonil kaaluda, kas poleks õige aeg reoveesetete direktiiv üle vaadata. Komisjon tegi mitme jäätmevoo direktiivi, sealhulgas reoveesetete direktiivi põhjaliku hindamise³⁸, et otsustada reguleeriva raamistiku otstarbekohasuse üle. 2014. aasta hindamises järeldati, et reoveesetete direktiiv „oma praegusel kujul tekitab kahtlusi selle asjakohasuse suhtes. Direktiivis sätestatud standardeid ja nõudeid ei ole ligi 30 aasta jooksul üle vaadatud ega ajakohastatud“. Hindamise kohaselt tuleks direktiivi ülevaatamist puudutavad otsused edasi lükata, kuni on vastu võetud muudetud väetiste määrus³⁹.

85

2010. aastal järeldati kehtiva väetiste määruse toimimise järelhindamises⁴⁰, et määruse reguleerimisala tuleks laiendada, hõlmamaks mitte üksnes anorgaanilisi, vaid ka orgaanilisi väetisi ja mullaparandusaineid. Selles tehti ka ettepanek kehtestada väetistes sisalduvate saasteainete piirmäärad. 2015. aastal kaalub komisjon muudetud väetiste määruse esitamist.

86

2012. aastal esitles komisjoni Teadus-uuringute Ühiskeskus reoveesetetes esinevate teatud ühendite sagedust ja taset käsitleva üleeuroopalise sõeluuringu tulemusi. Aruande kohaselt puuduvad teaduslikud tõendid uute piirväärtuste kehtestamiseks, mis puudutab klassikalisi orgaanilisi saasteaineid ja uusi saasteaineid, välja arvatud perfluoroalküüli sisaldavad ained⁴¹.

- 37 Eriaruanne nr 3/2009, mis käsitleb struktuurimeetmete kulude mõjust reovee puhastamisel programmitööperioodil 1994–1999 ja 2000–2006 (<http://eca.europa.eu>).
- 38 Talituste töödokument SWD(2014) 209 final, 2. juuli 2014, „Ex-post evaluation of five Waste Stream Directives“ (Viie jäätmevoo direktiivi järelhindamine).
- 39 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 2003/2003, 13. oktoober 2003, väetiste kohta (ELT L 304, 21.11.2003, lk 1).
- 40 Lõpparuanne väetisi käsitleva määruse (EÜ) nr 2003/2003 kohta, mille komisjoni tellimusel koostas Centre for Strategy and Evaluation Services, november 2010.
- 41 Toksilised sünteetilised kemikaalid.

87

Muud uuringud⁴² viitavad võimalikele mikroplastidega seotud ohtudele. Reoveepuhastites on võimalik mikroplaste teatud määral veest kõrvaldada, misjärel satuvad kõrvaldatud osad reoveesetesse. Kui reoveesettest kasutatakse maapinnal, võivad need äravoolu kaudu veekeskkonda jõuda.

88

Seoses kompostiga soovitas kontrollikoda eriaruandes nr 20/2012⁴³ komisjonil koos liikmesriikidega välja töötada ELi kvaliteedistandardid, mille abil edendada kompostituru arendamist. Komisjoni Teadusuuringute Ühisendus esitas 2014. aasta alguses tehnilise ettepaneku bioloogiliselt puhastatavate biolagunevate jäätmete jäätmeksoleku lakkamise kriteeriumide⁴⁴ kohta. Uuringus tehti aga ettepanek reoveesettest komposti ja kääritudsaadusena mitte arvestada. Ei ole veel teada, kas ja kuidas kavandatud kriteeriume väetiste määrase ülevaatamise ettepanekus arvesse võetakse ning kas viimane sisaldab mehhanismi nende kategooriate, mida tehniline ettepanek ei hõlmanud (nt reoveesettest), järkjärguliseks kaasamiseks.

ELi kaasrahastatud asulareoveepuhastite rahaline jätkusuutlikkus

89

Veevarustusteenuste rahalise jätkusuutlikkuse tagab eeskätt kulude katmine. Rahaline jätkusuutlikkus on tagatud, kui teenuste osutamisest saadav tulu on piisav, et katta tegevus- ja hoolduskulud ning tagasi teenida kapitalikulud, mis võimaldab teha uusi investeeringuid. Veepoliitika raamdirektiivi (artikkel 9) kohaselt tuli liikmesriikidel aastaks 2010 tagada, et veekasutuse eri valdkonnad annavad piisava panuse veevarustusteenuste kulude katmisse. Reoveeteeenuste kasutajad osalevad kulude katmises veehinna kujundamise kaudu. Lisaks tähendab „saastaja maksab“ põhimõte⁴⁵ seda, et saastaja (praegusel juhul reovee tootjad, nagu kodumajapidamised ja tööstuskäitised) vastutab enda tekitatud saaste eest ning peab seetõttu kandma saaste vähendamise (praegusel juhul reovee puhastamise) kulud.

90

Et vesi ei ole tavaline kaup, arvutatakse selle hind hinnakujundusmehhanismide põhjal, mis on üldjuhul ette nähtud siseriiklikes õigusaktides.

42 Näiteks: 1) Alfred-Wegener-Instituti tehtud katseuuringu pressiteade kuupäevaga 30.10.2014 (www.awi.de) ja 2) uuring mikroplastide ohtlikkuse kohta mageveekeskkonnas, mis avaldati 29.9.2013 aadressil www.stowa.nl (Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer).

43 Eriaruanne nr 20/2012 „Kas olmejäätmete käitlemise taristute projektide rahastamine struktuurifondidest aitab liikmesriikidel mõjusalt ELi jäätmepoliitika eesmärgi saavutada?“ (<http://eca.europa.eu>).

44 Kriteeriumid, mille täitmisel teatud kindlaksmääratud jäätmed lakkavad olemast jäätmed.

45 Euroopa Liidu toimimise lepingu (konsolideeritud versioon) artikli 191 lõige 2.

91

Reovee hinna määramisel võivad liikmesriigid arvesse võtta sotsiaalseid, keskkonna ja majanduslikke tagajärgi⁴⁶, et tagada veevarustusteenuste kättesaadavus. Komisjoni juhistes⁴⁷ viidatakse 4%-le kodumajapidamise sissetulekust kui üldtunnustatud vastuvõetava hinna määrale, st veearve kogusumma (joogi- ja reovesi) võib moodustada 4% kodumajapidamise sissetulekust.

92

Nii programmiperioodi 2000–2006 kui ka 2007–2013 hõlmavad komisjoni juhised⁴⁸ näevad ette, et vee hind peab katma vähemalt tegevus- ja hoolduskulud, samuti suure osa varade amortisatsioonikuludest. Amortisatsioonikulud võib kasutada näitajana, mille alusel arvutada tulevikus taristu uuendamiseks vajaminevad kulutused.

93

Programmiperioodil 2014–2020 on kulude katmise põhimõtte järgimine eeltingimuse täitmise nõude tõttu kohustuslikuks tehtud. See tähendab, et programmiperioodi 2014–2020 rakenduskavade heakskiitmine sõltub sellest, kas „veekasutuse eri valdkonnad annavad piisava panuse veevarustusteenuste kulude katmisse [...]”. See, milline on „piisav” panus, on aga liikmesriikide otsustada.

94

Kontrollikoda uuris, kas:

- reovee hind kattis varade amortisatsiooni-, tegevus- ja hoolduskulud;
- juhtudel, kus tegevus- ja hoolduskulud piisavalt ei kaetud, oleks võimalik reovee hinda tõsta;
- taristu omanikud olid kogunud piisava rahalise reservi, mis võimaldaks taristu majandusliku eluea lõppedes selle asendamist või uuendamist.

Kasutajate makstav reovee hind kattis kulud täielikult ainult 11%-l juhtudest

95

Kontrollikoda analüüsis vee hinna kujundamist 2012. aastal seoses 28 kontrollitud reoveepuhastiga. Vee hinna kulukomponente võrreldi puhastite käitajate ja taristuomanike finantsandmetega. Kontrollikoda leidis, et kulud kaeti täiel määral ainult kolmel juhul (11%). Ülejäänud 89%-l juhtudest kaeti kulud vaid osaliselt.

46 Veepoliitika raamdirektiivi artikkel 9.

47 Uus programmitöö periood 2007–2013 – tasuvusanalüüsi koostamise meetoodika juhised – töödokument nr 4, 8/2006.

48 Uus programmitöö periood 2000–2006: tehniline dokument 1 – „Saastaja maksab” põhimõtte rakendamine – ühenduse struktuurifondide, Ühtekuuluvusfondi ja ISPA infrastruktuuriprojektidele antava toetuse määrade eristamine (6.12.99). Programmitöö perioodi 2007–2013 kohta vt eelmine joonealune märkus.

96

Kontrollikoda märgib, et kolmes liikmesriigis kehtivad õigussätted, mis piiravad kulude katmise määra:

- Tšehhi Vabariigis⁴⁹ ja Slovakkias⁵⁰ on kaetavatest kuludest osaliselt või täielikult välja arvatud amortisatsioonikulud, mis on seotud selle osaga varadest, mida rahastatakse (ELi ja riigi) toetusest;
- Ungaris langetati vee hinda 2013. aastal⁵¹ ja Slovakkias kehtivad vee hinna tõstmise suhtes piirangud⁵².

97

Sellises olukorras valitseb kontrollikoja hinnangul oht, et puhastite käitajad ei tee vajalikke hooldustöid, et tagada lühiajaline kasumlikkus. See võib aga kaasa aidata reoveepuhastite tegevuse jätkusuutlikkuse vähenemisele. Auditi ulatusse ei kuulunud hindamine, kas 2012. aasta hoolduskulud vastasid tegelikele vajadustele.

98

Hinnakujundamist võib mõjutada ka see, kuidas otsustatakse ELi toetuse andmine taristuprojektidele. ELi toetust antakse üksnes siis, kui projektiga toodetav tulu ei ole investeerimis- ja tegevuskulude katmiseks piisav. Seda rahastamispuudujääki (st diskonteeritud investeerimiskulude ja diskonteeritud puhastulu vahelist vahet), mida tuleb hinnata kulude ja tulude analüüsi põhjal, saab seejärel avaliku sektori vahenditest (sh ELi toetustest) rahastada. Selline lähenemisviis ei soodusta

kulude katmise põhimõtte rakendamist, kuna eeldab, et mida suurem on reovee puhastamisest saadav tulu (st mida kõrgem on hind), seda väiksemat toetust on investoril võimalik saada.

99

Programmiperioodil 2014–2020 ei pea ELi toetuse taotlejad erinevalt varasematest perioodidest tegema projekti kulude ja tulude analüüsi, et rahastamispuudujääki hinnata⁵³. Selle asemel võib kohaldada kindlamääralist puhastulu protsenti, mis on määruse kohaselt 25%⁵⁴. Seega on rahastamispuudujääk olenemata projekti toetatavatest tuludest 75%. Teisisõnu, kui vee hind võimaldab katta toodetud tulude abil üle 25% kuludest, ei vähene toetussumma selle võrra.

49 ELi kaasrahastatud projektide puhul tuleb reovee hinda tõsta, kuni amortisatsioonikulud on täielikult kaetud, võttes arvesse vastuvõetavat hinnataset (2% kodumajapidamise sissetulekust).

50 Hinna arvutamisel ei võeta arvesse varade selle osa amortisatsiooni, mis soetati toetuse abil enne 2011. aastat. 2011. aasta määrase kohaselt võib aga kõigi alates 2011. aastast soetatud varade amortisatsiooni arvesse võtta 2% suuruse maksimummääraga (mis vastab 50 aasta pikkusele elueale). Tegelikuses kiitis komisjon programmiperioodi 2007–2013 suurprojektid heaks alles siis, kui 2011. aasta määras oli vastu võetud, sest komisjoni hinnangul ei olnud jätkusuutlikkus varasemate õigussätetega tagatud.

51 Ungaris oli reovee hinna määramine kuni 2011. aastani kohalike omavalitsuste pädevuses. Muudetud õigussätetes täpsustati, et 2012. aastal võib hinda tõsta ainult kuni 4,2% võrreldes 2011. aasta hinnaga. 2013. aasta (esimese poolaasta) hind pidi jääma samaks mis 2012. aastal ning 2013. aasta teise poole ja 2014. aasta hind ei tohtinud ületada 90% 2012. aasta hinnast.

52 2014. aasta hind kehtib ka 2015. ja 2016. aastal, välja arvatud hinnakorrektsiooni taotlemisel, mille aluseks on majandusnäitajate olulised muutused.

53 Nõue jääb kehtima suurprojektide puhul, mis vajavad komisjoni heakskiitu (vt 10. punkt). Programmiperioodil 2014–2020 kuuluvad sellesse kategooriasse projektid, mille rahastamiskõlblike kulude kogusumma ületab 50 miljonit eurot.

54 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määruse (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse

Tähelepanekud

Neist juhtudest, kus kulud ainult osaliselt kaeti, oli 92% puhul reovee hind alla komisjoni viidatud vastuvõetava hinna määra

100

5. joonisel on toodud reovee keskmine hind 2012. aastal neljas külastatud liikmesriigis.

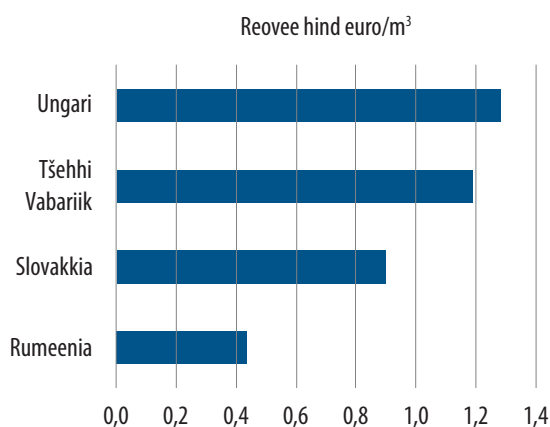
101

Neist 25 juhust, kus kulusid täiel määral ei kaetud, on 23 juhul (92%) joogi- ja reoveeteenuste kasutajate makstav hind alla komisjoni viidatud vastuvõetava hinna määra ehk 4% kodumajapidamise sissetulekust. Neist seitsmel juhul (30%) oli reovee hind riigi keskmisest madalam.

ette üldsätet Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320), artikli 61 lõige 3 ja V lisa.

5. joonis

Reovee keskmine hind 2012. aastal

Märkus: summad konverteeriti eurodesse järgmise vahetuskursi alusel: 1 euro = 291,86 HUF, 25 CZK ja 4,45 RON.

Allikas: Tšehhi Vabariigi ja Ungari statistikaametite, Slovakkia veeuuringute instituudi ja Rumeenia ametiasutuste andmed.

Ebapiisav rahaline reserv, et tagada taristu uuendamine

102

Üldjuhul peab taristu uuendamise tagama selle omanik⁵⁵. 28 kontrollitud reoveepuhastist 12 puhul (43%) kogusid omanikud reservi⁵⁶, millest uuendustöid finantseerida. Olukord on erinev (vt **11. tabel**), sõltuvalt sellest, milline organisatsiooniline struktuur on reoveeteenuste haldamiseks valitud. Kui omanikuks on kohalik omavalitsus ja veetaristu haldamise kohta eraldi raamatupidamisarvestuse pidamine ei ole seadusega nõutav, segunevad selle tegevuse tulud ja kulud kohaliku omavalitsuse muude tegevuste tulude ja kuludega.

103

Isegi juhtudel, kui reservi oli kogutud või kui vahendeid arvestati eraldi, ei piisa neist kontrollitud puhastite puhul taristu edaspidise uuendamise tagamiseks, võttes arvesse kohaldatavat hinnapoliitikat (vt punktid 95 ja 96).

104

Mis puudutab käitajana tegutsevate ettevõtete finantsolukorda, siis veehina kujundamist reguleerivad õigussäted (Ungaris need puuduvad) võimaldavad kasumi arvessevõtmist⁵⁷, mis on reservi kogumise üks eeltingimusi. Käitajana tegutsevatest ettevõtetest 26 puhul (93%) on kapital suuremas osas või täielikult avaliku sektori omandis; üldjuhul on omanikuks sama kohalik omavalitsus, kes on ka taristu omanik.

105

Peaaegu kõigil juhtudel oli käitajana tegutsevatel ettevõtetel, kes tihti tegelevad ka joogiveetootmisega ja haldavad rohkem kui üht reoveepuhastit, võimalik mõningal määral rahalisi reserve koguda. Neid vahendeid saaks kasutada taristu uuendamiseks, juhul kui käitajana tegutsevate ettevõtete omanikud ei rakenda neid muudel eesmärkidel kui veemajandus. Tasub märkimist, et perioodil 2010–2012 maksid 28-st käitajana tegutsevast ettevõttest üheksa (32%) dividende.

55 Kui taristu omanik ja käitaja on eri üksused, saab reovee puhastamisest laekuva tulu käitaja. Sellest tulust peab käitaja katma tegevus- ja hoolduskulud ning taristu omanikule makstava rendi. Rendilepingus kindlaksmääratud rendisumma peaks katma amortisatsiooni- ja muud omaniku kantavad kulud.

56 Bilansis kajastatud reserve ja/või jaotamata kasumi all.

57 Tšehhi Vabariigis kehtib nõue, et kasum peab olema mõistlik. 2013. aastal kehtestati seadusega mõistliku kasumi arvutamise meetod. Slovakkias on seatud kasumi ülempiir ühe ruutmeetri kohta.

11. tabel

Rahaliste reserve kogumine taristuomanike poolt

	Omanik on kohalik omavalitsus (või nende kogum)	Omanik on kohaliku omavalitsuse (või nende kogumi) moodustatud ettevõte	
		Ettevõtte ei käita puhastit	Ettevõtte käitab puhastit
	19 juhtu (68%)	4 juhtu (14%)	5 juhtu (18%)
Reserv on kogutud	16% jah 84% pole täpsustatud või puudub	Jah	Jah (vt punkt 105)
Reserv on piisav	Ei	Ei	Ei

106

Programmi perioodidel 2000–2006 ja 2007–2013 asulareoveepuhastite antud Euroopa Regionaalarengu Fondi / Ühtekuuluvusfondi toetusel on olnud otsustav roll, võimaldamaks liikmesriikidel asulareovee puhastamise direktiivi nõudeid täita. Kõigi nelja aruandes käsitletud liikmesriigi puhul tuvastati aga viivitusi ja ELi vahendite ära kasutamine toimus aeglaselt. Peaaegu kõik kaasrahastatud asulareoveepuhastid puhastasid reovett nõuetekohaselt, kuid kontrollikoja hinnangul on umbkaudu kolmandik neist liiga suured. Enamikus külastatud liikmesriikides olid heitvee siseriiklikud nõuded tihti rangemad kui direktiivi omad, mis näitab, et direktiivi ülevaatamine võiks olla asjakohane. Kontrollikoda leidis puudusi ka ülevoolude haldamises ja reoveesetete käitlemises. Samuti on reovee hind paljudel juhtudel liiga madal, et tagada kaasrahastatud taristu rahaline jätkusuutlikkus.

Asulareovee puhastamise direktiivi tähtaegade järgimine

107

Kõik neli aruandes käsitletud liikmesriiki on teinud asulareovee puhastamise direktiivi nõuete täitmisel suuri edusamme, kuid kitsamates valdkondades tekkis viivitusi:

- linnastute, mille ie on üle 2000 (ja mille suhtes kehtivad heitvee nõuded), reovee kogumise tähtajad täideti kõigis neljas liikmesriigis, välja arvatud Rumeenia, mis on oma vahetähtaegadest veidi maas. Kõigis neljas liikmesriigis on kehtestatud õiguslikud sätted, et tagada kodumajapidamiste ühendamine olemasoleva kanalisatsioonivõrguga. Nõuete mõjus täitmine tekitab asjaomastele riigiasutustele aga probleeme, sest nende sõnastus on ebamäärane;
- ükski külastatud liikmesriik ei järele neile linnastutele kehtestatud tähtaegu, mille ie on üle 2000. Ühtlasi leidis kontrollikoda, et selliste linnastute arv oli mõnes kontrollitud liikmesriigis märgatavalt vähenenud. Seetõttu pidi direktiivi nõudeid täitma väiksem arv linnastuid;
- komisjon omab üksnes osalist teavet selliste linnastute kohta, mille ie on alla 2000 ja millele on samuti ELi toetust antud, sest täpsemat aruandlust ei koostata ning liikmesriikide poolt vesikonna majandamiskavades esitatud teave ei ole täielik.

108

Komisjon kontrollib praegu asulareovee puhastamise direktiivi nõuete täitmist neljast aruandes hõlmatud liikmesriigist kolmes. Kontrollikoja analüüs näitab, et see on aeganõudev protsess: üldjuhul on liikmesriikidel andmete komisjonile esitamiseks aega umbes 18 kuud (mõnel juhul 30 kuud) ja komisjonil kulub omakorda 18 kuud analüüsi koostamiseks ja tulemuste edastamiseks.

1. soovitus

Komisjon peaks:

- a) nõudma nendelt linnastutelt, mille ie on alla 2000 ja mis on varustatud kogumissüsteemidega, aruandluse esitamist selle kohta, kas reovee puhastamine vastab asulareovee puhastamise direktiivi artikli 7 nõuetele, ja juhul, kui see nii ei ole, kas vesikonna majandamiskavas sisalduvad meetmed on asjakohased;
- b) kontrollima liikmesriikide esitatud andmeid alla ja üle 2000 ie-ga linnastute arvu kohta, kui on toimunud olulisi muutusi, eriti üleminekuid ühest kategooriast teise. Seda võiks teha komisjoni ja liikmesriikide ühise järelkontrolli käigus;

- c) julgustama liikmesriike kehtestama kodumajapidamistele selge kohustuse liituda olemasoleva kanalisatsioonivõrguga. Liitunud kodumajapidamiste arv tuleks edastada tavapärase aruandluse käigus;
- d) lühendama asulareovee puhastamise direktiivi täitmise kontrollimisele kuluvat aega, nõudes liikmesriikidelt andmete esitamist kuue kuu jooksul (kooskõlas direktiivi artikliga 15) arvates kuupäevast, mille seisuga komisjon direktiivi täitmise olukorra kohta andmeid soovib (kontrollkuupäev). Komisjon peaks püüdma vähendada ka enda aruandlusele kuluvat aega;
- e) käsitlema ka teiste keskkonnaalaste direktiivide pikkadest aruandlusperioodidest tingitud sarnaseid probleeme.

Programmiiperioodi 2007–2013 raames saadaval olnud ELi vahendite kasutamine

109

Programmiiperioodil 2007–2013 toimus reoveepuhastusalaste ELi kaasrahastatud projektide liikmesriikidepoolne heakskiitmine ja rakendamine suurte viivitustega. See võib toetuseks kättesaadavaid ELi vahendeid vähendada ja tekitada liikmesriikide jaoks vajaduse teha kättesaadavaks muid (riiklikke või erasektori) vahendeid, et tagada mitme projekti lõpuleviimine.

110

Kõigis neljas liikmesriigis on perioodi 2007–2013 keskkonna rakenduskavade väljundi- ja tulemusnäitajad (kontrollväärtus ja eesmärgid) sellist laadi, mis ei võimalda direktiivi rakendamise seisuga analüüsimist.

2. soovitus

Komisjon peaks:

- a) nõudma liikmesriikidelt ajakohastatud teavet summade kohta, mida neil läheb vaja selle tagamiseks, et asulareovee puhastamise direktiivis sätestatud rakendustähtaegu oleks võimalik järgida nii alla kui üle 2000 ie-ga linnastute puhul, mis on varustatud kogumissüsteemidega;
- b) nõudma, et liikmesriigid tagaksid, et linnastud, mis ei vasta direktiivi nõuetele, viiks ellu vastavuse saavutamiseks vajalikud projektid.

ELi kaasrahastatud asulareoveepuhastite mõjus**Asulareoveepuhastite jõudlus****111**

Neljast liikmesriigist vähemalt kahe prognoositud summa, mida läheb vaja direktiivi täitmiseks nõutavate projektide lõpuleviimiseks, ületab perioodi 2014–2020 keskkonnaalaste rakenduskavade raames kättesaadavad assigneeringud.

112

Kõigi asulareoveepuhastite heitvesi vastas asulareovee puhastamise direktiivi piirmääradele, juhul kui need olid kohaldatavad. Kahes liikmesriigis ei olnud kas tähtaeg veel kätte jõudnud või ei rakendatud piirmääru puhastite tasemel individuaalselt. 89% puhastitest järgis loas määratud piirmääru. Kontrollikoda täheldas, et piirmäärad on kehtestatud vastavalt riiklikele õigusaktidele ja/või puhastite lubadele, milles on mõnel juhul määratud rangemad piirmäärad kui direktiivis.

113

Tugevate sademete korral tekkivate ja suubla vee kvaliteeti mõjutavate ülevoolude koguse ja vee kvaliteedinäitajate suhtes valitseb üldine infopuudus. Kontrollikoda märgib, et komisjon algatas sel teemal hiljuti uuringu.

114

Enamikul juhtudel (89%) kontrollisid puhastite käitajad valimipõhiselt tööstuskäitiste reovee suhtes kehtestatud piirmäärade järgimist. Slovakkias ei küsitud aga nende endi kontrollide (mida võidakse teha kõigest kord aastas) tulemuste täiendamiseks tööstuskäitiste tehtud kontrollide tulemusi.

115

Umbkaudu kolmandik läbivaadatud reoveepuhastitest on liiga suured ja osa neist töötleb liiga suures koguses põhjavett. See tuleneb nii puudustest puhastite kavandamises (nagu ebarealistlikud prognoosid kodumajapidamiste ja tööstuse reovee puhastamise vajaduste kohta) kui ka pärast tööde algust elanikkonnas toimunud muudatustest.

3. soovitus

Komisjon peaks:

- a) hindama direktiivi piirmäärade asjakohasust, võttes arvesse tehnoloogilist arengut, mis on toimunud pärast asulareovee direktiivi vastuvõtmist 1991. aastal;
- b) hindama, kas riiklike keskkonnajärelevalveasutuste kontrollide arvu ja sagedust puudutavad eeskirjad ning tööstuskäitistelt piirmäärade järgimata jätmise eest nõutavad trahvisummad avaldavad piisavat hoiatavat mõju, lähtudes komisjoni 2012. aasta teatisest⁵⁸;
- c) hindama, kas oleks vaja nõuda liikmesriikidelt ülevoolude kohustuslikku mõõtmist ning nende lubatud arvu ja kvaliteedi suhtes eeskirjade kehtestamist;
- d) mitte heaks kiitma suurprojekte ja nõudma liikmesriikidelt, et nad ei kiidaks heaks rakenduskava projekte, kui reoveepuhastite ülesehituses ja suuruses ei võeta arvesse põhjavee sisseimbumise vähendamise võimalusi: kanalisatsiooni võrgu veetihedusse investeerimise kulud võivad olla väiksemad kui võimsamasse puhastisse investeerimise kulud;

58 COM(2012) 95 final, komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Rohkem kasu ELi keskkonnameetmetest: usalduse suurendamine teadmisi ja reageerimisvõimet täiustades”.

Järeldused ja soovitused

- e) julgustama liikmesriike uurima ja jagama teavet võimaluste kohta kulusid kokku hoida, näiteks kasutades reoveesetete energiatootmise potentsiaali või kasutades reoveeseteteid väärtusliku toorainena fosfori kogumisel. See võib hõlmata ka reoveepuhastite võrdlusanalüüside tegemist, et välja selgitada puhastid, kus võiks kulutõhusust suurendada, ning kindlaks teha käsitlemist vajavad kuluartiklid.

Asulareoveepuhastite toodetud reoveesetete kasutamine

116

Suured erinevused puhastite tegevuskuludes (eriti seoses energia ning reoveesetete teisaldamise ja kõrvaldamisega) viitavad sellele, et neid kulusid oleks võimalik vähendada.

117

Neljast vaadeldavast liikmesriigist kolmes on reoveesetete eelistatuim kasutusviis nende korduskasutamine. Rumeenias aga ladestatakse suu-rem osa reoveesetetest prügilas või kohapeal, mis ei ole pikas perspektiivis keskkonnasäästlik. Reoveesetete põllumajandusmaal kasutamise ja prügilas ladustamise puhul kehtivad teatud ainete, nagu raskmetallid, suhtes ELi tasemel kehtestatud piirmäärad. Mainitud kasutusviiside järelevalve oli liikmesriikides üldjuhul asjakohane,

välja arvatud Rumeenias. Muude kasutusviiside puhul (näiteks reoveesetete kasutamine sisendmaterjalina komposti tootmiseks) on olukord teistsugune. Siin ei ole ELi tasemel keskkonna kaitsmiseks nõudeid kehtestatud. Kontrollikoda märgib, et ka komisjon peab reoveesetete direktiivi selles küsimuses aegunuks, kuid kavatseb esmalt ajakohastada väetiste määrust.

4. soovitus

Komisjon peaks:

- tegema rakenduskava raames heakskiidetud suurprojektide lõppmaksete väljamaksmise tingimuseks reoveesetete korduskasutamise sobiva lahenduse olemasolu ning nõudma liikmesriikidelt nende tasemel heaks kiidetavate projektide puhul samasuguse lähenemisviisi järgimist; seda võiks teha spetsiaalse klausli lisamisega programmitöö perioodi 2014–2020 toetuslepingutesse;
- tegema saasteainete ja piirmäärade asjakohasuse ülevaatamise alusel ettepaneku kohandada reoveesete direktiivi või mis tahes direktiivi või määrust, mis käsitleb reovee või mullakvaliteedi küsimusi, ning nõudma liikmesriikidelt reoveesetete mis tahes korduskasutuse puhul saasteainete tõhusa seire tegemist.

ELi kaasrahastatud asulareoveepuhastite rahaline jätkusuutlikkus

118

89% puhastite puhul oli kodumajapidamiste ja tööstuskäitiste makstav reovee hind liiga madal, et võimaldada taristu uuendamist pärast selle eeldatava majandusliku eluea lõppu. Enamikul juhtudel on hind tunduvalt madalam kui vastuvõetava hinna määr ehk 4% kodumajapidamise sissetulekust. Olukord tuleneb osaliselt riiklikest õigussätetest: kahes liikmesriigis ei saa hinna määramisel amortisatsioonikulud täies mahus arvesse võtta ja kahes liikmesriigis on kehtestatud ülempiir sellele, kui palju tohib aastas hinda tõsta. Kui reoveeteenuste kasutajad kulusid täies mahus ei kata, hüvitavad katmata osa enamasti teised ehk laiem üldsus makstavate maksude kaudu. Lisaks võivad puhastite käitajad selle tagajärjel jooksvaid hooldustöid vähendada, mis lühendab varade majanduslikku eluiga ja/või halvendab reovee puhastamise kvaliteeti.

119

Kahel kolmandikul kontrollikoja uuritud juhtudel puudub teave selle kohta, kas taristuomanikud kogusid piisavalt rahalisi reserve, et teha vee- ja reoveetaristu hooldustöid ning seda vajaduse korral uuendada. See tuleneb vahendite asendatavusest juhtudel, kui omanikuks on kohalik omavalitsus. Puhastite käitajate tasemel moodustatakse teatav reserv kogunenud tulust.

5. soovitus

Komisjon peaks:

- julgustama liikmesriike rakendama vastutustundlikku reoveehinna poliitikat ja vajaduse korral vastu võtma veehinda puudutavad õigussätted, et hind ei oleks madalam kui üldiselt vastuvõetav hinna määr (4%);
- julgustama liikmesriike kontrollima, kas avaliku sektori omanikud, nagu kohalikud omavalitsused, tagavad reoveetaristu vajalikeks hooldus- ja uuendustöödeks piisavad vahendid.

II auditikoda, mida juhivad kontrollikoja liige Henri GRETHEN, võttis käesoleva aruande vastu 10. juuni 2015. aasta koosolekul Luxembourgis.

Kontrollikoja nimel

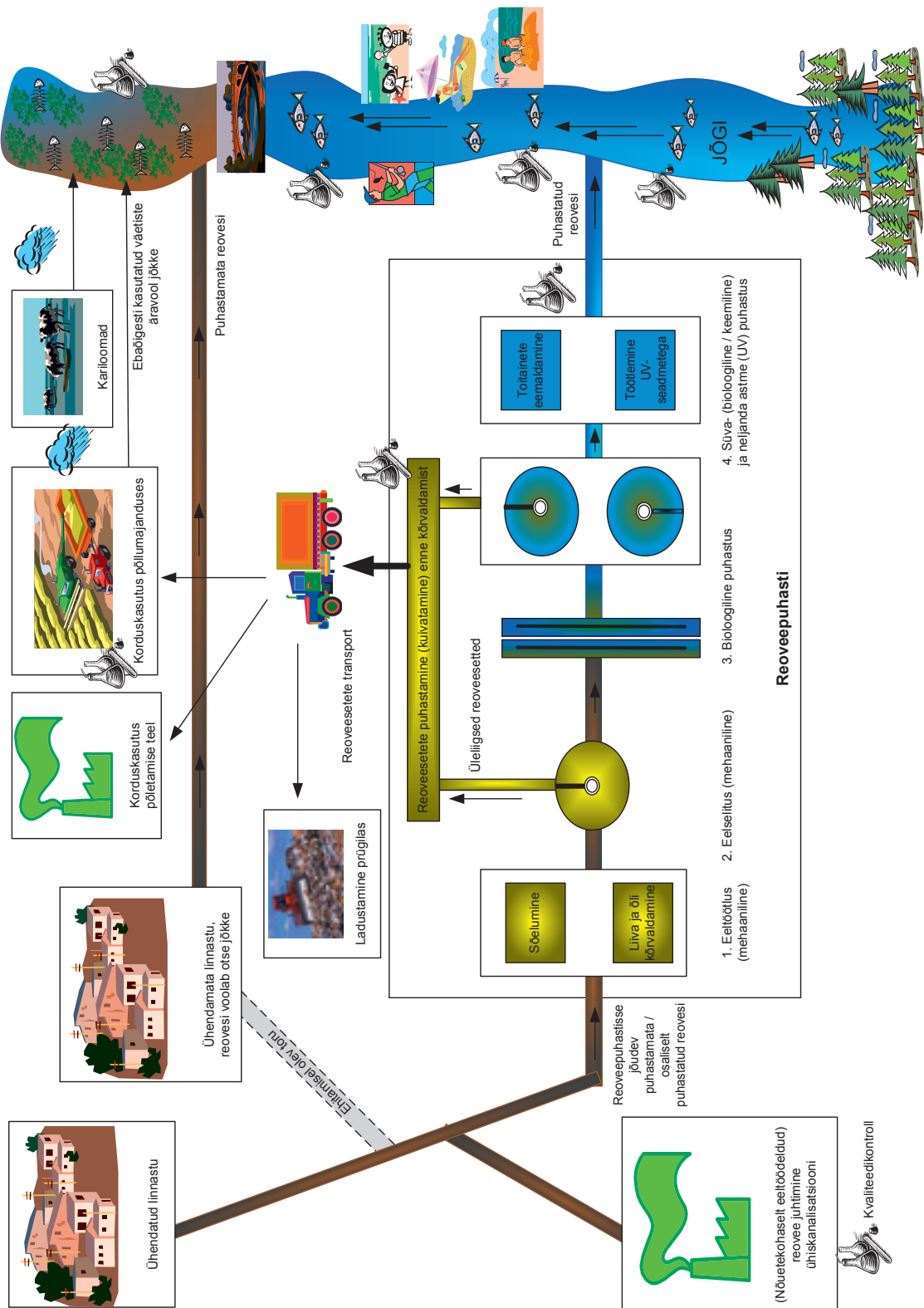

president

Vítor Manuel da SILVA CALDEIRA

I lisa

Asulareovee puhastamise keskkond

Alilikas: kontrollikoda.

Kontrollitud reoveepuhastite nimekiri

Liikmesriik	Asukoht	Kavandatud võimsus ie-s	Kulud kokku ¹ (eurodes)	ELi toetus kokku (eurodes)	Toetuse määr protsendina kogukuludest
Tšehhi Vabariik	Bludov	4115	38 312 039,31	26 818 427,32	70%
	Zubri	47 000	43 395 472,68	29 508 921,03	68%
	Bzenec	22 607	27 294 593,37	17 732 842,00	65%
	Blansko	29 376	27 294 593,37	17 732 842,00	65%
Ungari	Szeged	230 000	94 637 207,86	33 325 000,00	35%
	Zalaeger-Szeg	180 000	48 350 946,27	36 263 208,96	75%
	Győr	375 000	17 560 130,00	7 250 000,00	41%
	Dunakeszi	82 500	2 954 395,00 ² (HUF 914 976 000)	1 942 002,00 ² (HUF 601 438 000)	66%
	Budapest	1 600 000	438 526 042,48	278 661 500,00	64%
	Debrecen	675 000	87 304 362,28	50 636 530,12	58%
	Sopron	165 000	18 594 829,58	9 297 414,79	50%
Rumeenia	Braila	247 700	43 984 313,64	32 988 235,23	75%
	Bucharest Glina	1 654 110	105 765 515,60	68 747 585,14	65%
	Buzau	235 000	26 964 178,91	19 953 492,39	74%
	Constanta põhjaosa	308 125	69 251 771,60	49 669 303,00	72%
	Craiova	385 000	71 894 883,75	52 783 500,00	73%
	Galati	360 000	72 053 837,40	42 000 000,00	58%
	Iasi	933 300	45 550 042,28	34 162 531,71	75%
	Oradea	250 000	18 570 208,73	12 999 145,77	70%
	Pitesti	320 000	46 879 803,82	31 312 500,00	67%
	Ramnicu Valcea	130 000	28 119 004,10	21 089 253,08	75%
	Satu Mare	180 000	31 789 308,31	22 570 408,90	71%
	Timisoara	440 000	41 187 160,13	29 242 884,13	71%
Slovakkia	Trencin	30 000	7 935 751,09	3 967 875,55	50%
	Povazska Bystrica	45 000	12 299 508,09	6 149 754,04	50%
	Trnava	211 700	29 711 033,08	10 193 516,00	34%
	Vranov	34 900	51 823 026,31	34 020 640,00	66%
	Presov	91 275	65 699 239,14	40 566 608,00	62%

1 Mõni projekt sisaldas väiksemaid projekte (näiteks reoveepuhastite uuendamine ja kanalisatsioonivõrkude ehitamine mitmes asukohas), seetõttu hõlmavad kogukulud projekti tervikuna, mitte üksnes kontrollitud reoveepuhastit.

2 Summa HUFides arvestati ümber eurodeks järgmise vahetuskursi alusel: 1 euro = 309,7 HUFi (2014. aasta keskmine).

Asulareovee puhastamise direktiivi rakendamise tähtajad

Liikmesriik	Vahetähtajad	Üleminekuperioodi lõpptähtaeg
Tšehhi Vabariik	1. mai 2004 – 18 linnastut, mille ie on >10 000 31. dets 2006 – 36 linnastut	31. dets 2010
Ungari	31. dets 2008 – linnastud tundlikel aladel ie-ga >10 000 31. dets 2010 – linnastud harilikel aladel ie-ga >15 000	31. dets 2015 31. dets 2008 – direktiivi III lisas loetletud tööstussektorites tegutsevate tootmisettevõtete puhul biolagundatav reovesi
	2009. aastal kohustus Ungari direktiivi artikli 5 lõike 4 nõudeid täitma 2018. aastaks .	
Rumeenia	Kogumissüsteemid 31. dets 2010 – 61% reostuskoormusest ie-s 31. dets 2013 – 69% reostuskoormusest ie-s 31. dets 2015 – 80% reostuskoormusest ie-s 31. dets 2013 – kõik linnastud ie-ga >10 000	31. dets 2018
	Bioloogiline või sellega võrdne puhastus (põhjalikum puhastamine tundlikel aladel) 31. dets 2010 – 51% reostuskoormusest ie-s 31. dets 2013 – 61% reostuskoormusest ie-s 31. dets 2015 – 77% reostuskoormusest ie-s 31. dets 2015 – kõik linnastud ie-ga >10 000	
Slovakkia	31. dets 2004 – 83% kogu biolagundatavast reostuskoormusest 31. dets 2008 – 91% kogu biolagundatavast reostuskoormusest 31. dets 2010 – kõik linnastud ie-ga >10 000 31. dets 2012 – 97% kogu biolagundatavast reostuskoormusest	31. dets 2015

Kommenteeritud kokkuvõte

III

Komisjon ei kavatse praegu suurendada asulareovee puhastamise direktiivi 91/271/EMÜ (edaspidi „UWWTD“) kohast aruandluskoormust linnastute puhul, mille inimekvivalent (edaspidi „ie“) on alla 2000, sest vastavalt UWWTD artiklitele 3, 4 ja 5 nendes linnastutes reovee kogumise ja käitlemise kohustust ei ole. Sellegipoolest palub komisjon liikmesriikidel esitada vastavalt veepoliitika raamdirektiivile 2000/60/EÜ teatavat teavet, hoolimata linnastute suurusest. Peale selle peaks aruandluse kvaliteeti parandama katseprogramm „struktureeritud rakendamise- ja teaberaamistik“ (vt komisjoni vastus punktile 29).

Komisjon tuletab meelde, et linnastute puhul, mille ie on üle 2000, näeb õigusraamistik juba praegu ette, et kodumajapidamised peavad olema võrgustikega ühendatud või omama individuaalseid või muid asjakohaseid süsteeme.

IV

Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) ja Ühtekuuluvusfondi peamised eesmärgid programmi-töö perioodil 2007–2013 on vähendada lõhet ELi piirkondade sotsiaal-majanduslike arengutasemete vahel ja mitte ilmtingimata aidata kaasa UWWTD tähtaegade järgimisele, mille eest vastutavad asjaomased liikmesriigid, sealjuures sõltumata eraldatud vahendite suurusest. Nii ei pruugi ERF/Ühtekuuluvusfondi panusest perioodil 2007–2013 piisata kõigi vajaduste katmiseks reoveetaristu valdkonnas, et järgida UWWTD tähtaegu.

Seoses vajadusega kohendada aruandlus edusamumudega UWWTD rakendamisel on komisjon seisukohal, et vastavalt UWWTD artiklile 17 liikmesriigid avaldavad ja muutuste korral uuendavad sellist teavet iga kahe aasta järel.

V

Komisjon on seisukohal, et puhastite suuruse peab otsustama liikmesriik, kuna UWWTDs ei määratleta mingeid puhastite suuruse spetsifikatsioone (vt komisjoni vastus punktile 65).

Üldjuhul määravad puhasti suuruse mitu tegurit, sealhulgas ohutusvaru UWWTD nõudmiste täitmiseks igal ajal, toimetulek hooajaliste muutuste/tegevusega, nagu turism, tööstuslik tegevus või tugevad vihmaajad, võimalus ühendada tulevikus täiendavaid asulaid, elanikkonna kasv jne.

Alates 2007. aastast on JASPERSi (ühisabi Euroopa piirkondade projektide toetamiseks) struktuuri eesmärk olnud aidata liikmesriikidel parandada suuremate projektide taotluste kvaliteeti, sh tehnilisi näitajaid, enne nende esitamist toetuse saamiseks fondidelt.

Ülevoolu kohta vt komisjoni vastuseid punktidele 54–56.

Heidete kontsentratsiooni piirmäärade hindamise kohta vt komisjoni vastuseid punktile 49 ja soovitus 3 punktile a.

VI

Komisjon nõustub kontrollikoja soovitusega.

VII

Komisjon nõustub soovitusega ja loeb seda osaliselt rakendatuks, sest liikmesriigid peavad rakendama asjakohast veehinna poliitikat veepoliitika raamdirektiivi artikli 9 lõike 1 ning ühissätete määruse (EL) nr 1303/2013 XI lisa artikli 6 lõike 1 eeltingimuse täitmise nõude kaudu.

Peale selle loeb komisjon vastuvõetava hinna taset (4% kodumajapidamise sissetulekust) soovituslikuks.

Sellegipoolest ei nõustu komisjon kõnealuse soovitus teise poolega (s.o et piisavad vahendid vajalikuks hoolduseks ja uuendamiseks peaksid kättesaadavad olema), sest konkreetse õigusraamistiku puudumisel langeb vastutus hoolduseks ja uuendamiseks vajalike vahendite kättesaadavuse tagamise eest reoveetariistu omanikele ja/või käitajatele, seega liikmesriikidele.

Tähelepanekud

22

Komisjon analüüsib praegu neile riikidele saadetud ametlike järelepärimiste vastuseid. Selle raames analüüsib komisjon, kas on vaja võtta järelmeetmeid üksikute süsteemide keskkonnakaitsemeetmete piisavuse tõendamiseks.

23

Komisjon märgib, et see tähelepanek on suunatud asjaomastele liikmesriikidele. UWWTD ei reguleeri kodumajapidamiste ühendamist ühiskanalisisatsioonivõrku. Liikmesriigi kohustus on oma riiklike õigusaktide kaudu ühendada või alternatiivina kohaldada individuaalseid või muid asjakohaseid süsteeme, et tagada UWWTD artikli 3 täitmine.

26

Ungari ja Rumeenia vaheline kooskõlastamine tuleb UWWTD artiklis 9 pakutavast võimalusest.

Peale selle osutatakse artikli 5 lõikes 4 lämmastiku- ja fosforisisalduse vähendamisele kõigisse asjaomase piirkonna puhastitesse saabuvas reovees, isegi nendesse, mis teenindavad linnastuid, mille ie on alla 10 000.

28

Komisjon märgib, et toodetud reovee 10–15% vähenemist liikmesriigi tasandil võib lugeda lubatavaks, sest linnastud on „elusorganismid“, milles toimuvad pidevad muutused (näiteks väljaränne, tehaste sulgemine jne). Vastupidi: aastatepikkune ühesugune koormus (ie) võib näidata, et arvandmeid ei ole nõuetekohaselt uuendatud. Linnastute arvu vähenemine on koormuse vähenemise ja linnastute olemuse muutumise loogiline tagajärg. Inimekvivalendi arengu seire on olulisem kui linnastute arvu muutused.

Koormuse vähenemine ilmnes Rumeenias alles nende esimeste rakendamistulemustega (8. aruanne) ja seda ei saa põhimõtteliselt „lubatavaks“ lugeda. Komisjon küsib 2013. aastal käivitatud katseprogrammi „struktureeritud rakendamise- ja teaberaamistik“ raames ametiasutustelt selliste oluliste (ka linnastute arvu mõjutavate) muutuste põhjuste ja nõuab neilt asjakohast tegutsemist (vt komisjoni vastus punktile 29). Rumeenia osaleb alates 2015. aastast III etapis.

29

Komisjon käivitas katseprogrammi „Struktureeritud rakendamise- ja teaberaamistik“ selleks, et parandada andmete/teabe korraldust ja haldamist riiklikul tasandil ning teavitada poliitikakujundajaid, huvitatud isikuid ja avalikkust sellest, kuidas on õigusakte praktikas rakendatud, kooskõlas teabele juurdepääsu direktiiviga (2003/4/EÜ) ja INSPIRE direktiiviga (2007/2/EÜ). See on suunatud peamiselt vastavuse saavutamisele või säilitamisele, kesknududes andme- ja teabenõuetele mittevastavates linnastutes ja projekteerides IT-süsteeme, mis ühendavad erinevaid andmeallikaid (keskkonna-, sotsiaal-majanduslikud, rahastamis-, õiguslikud aspektid jne). Seni on osalenud järgmised riigid: Küpros, Leedu ja Sloveenia, kavas on kaasata veel neli riiki (sh Rumeenia).

Komisjon kavatseb jälgida järgmise paari aasta jooksul katseprogrammis osalevate liikmesriikide ja eriti Rumeenia linnastutes toodetava reoveekoguse arengut, et paremini mõista, kas selline muutus on põhjendatud.

30

Komisjon juhib tähelepanu, et vastavalt UWWTD-le ei ole liikmesriikidel kohustust esitada aruandeid linnastute kohta, mille ie on vähem kui 2000 (UWWTD artikli 15 kohased komisjoni aruandlusnõuded on seotud andmete kogumise ja käitlemisega nende linnatute kohta, mille ie on rohkem kui 2000). Liikmesriigid saadavad komisjonile täiendavaid aruandeid – vastavalt UWWTD artiklile 16 –, mis käsitlevad üksnes üldteavet „asulareovee ärajuhtimise ja reoveesetete kõrvaldamise kohta”.

Proportsionaalsuse huvides ja selleks, et mitte suurendada aruandluskoormust, ei nõua komisjon linnastute kohta, mille ie on vähem kui 2000, aruandlust UWWTD artiklite 15, 16 ega 17 kohaselt. Peale selle ei nõua komisjon sellist teavet, mida ei ole vaja selleks, et kontrollida vastavust UWWTD artiklitega 3, 4 ja 5.

Komisjon nõuab vastavalt veepoliitika raamdirektiivile liikmesriikidelt teabe esitamist märkimisväärse asulareovee koormuse all kannatavate veekogude kohta (sõltumata linnastute suurusest) ja meetmete kohta, mis on võetud hea seisundi saavutamiseks, sh näiteks saasteainete koguste vähendamise kvantitatiivsed näitajad. Komisjon toetub linnastute kontrollimisel vastavalt UWWTD artiklile 7 veepoliitika raamdirektiivi sätetele.

31

Komisjoni UWWTD kohane vastavusstrateegia keskendub suurimatele saasteainete heitkogustele veekogudes. Nii ei kohusta komisjon liikmesriike esitama aruandeid linnastute kohta, mille ie on vähem kui 2000, kuna UWWTD artiklites 3, 4 ja 5 ei ole sätestatud teabe kogumise ja käitlemise kohustust nende linnatute kohta. Komisjon nõuab aga vastavalt veepoliitika raamdirektiivile liikmesriikidelt teabe esitamist märkimisväärse asulareovee koormuse all kannatavate veekogude kohta (sõltumata linnastute suurusest) ja meetmete kohta, mis on võetud hea seisundi saavutamiseks. Seepärast võivad liikmesriigid võtta juhtumipõhiselt täiendavaid meetmeid linnastute puhul, mille ie on vähem kui 2000.

33

Komisjon on seisukohal, et protsessi tõhususes ei ole põhjust kahelda: 2014. aastal liikmesriikidele saadetud konkreetsete nõuetega, millele kontrollikoda osutas, küsiti liikmesriikide ametiasutustelt uusimaid andmeid 2009.–2010. aasta tähtaegade kohta. Sisuliselt tähendab see, et ametiasutused ajakohastavad teavet 2009.–2010. aastal möödunud tähtaegade kohta (nõutud aasta: 2012 või 2013). Lisaks 8. aruande andmetele (vaatlusaastad 2011–2012) saab komisjon hinnata uutest möödunud tähtaegadest kinnipidamist. Kõnealune uuendatud teave võimaldab komisjonil käivitada vajaduse korral rikkumismenetlused. Nagu kontrollikoda märkis, analüüsib komisjon parajasti liikmesriikide esitatud sellekohast teavet.

37

Komisjon on seisukohal, et kõigi nelja asjaomase liikmesriigi programmi tasandi kulukohustuste sidumise määrad olid, nagu näha 5. tabelis, 2013. aasta lõpu seisuga rahuldavad.

38

Komisjon tunnistab, et kõigi asjaomaste liikmesriikide vahendite kasutamise määr oli 2013. aasta lõpu seisuga üsna madal, mis põhjustas programmi tasandil kulukohustustest vabastamise ohu (nõukogu määruse (EÜ) nr 1083/2006 artikkel 93). Sellegipoolest tuleks rõhutada, et selleks on objektiivsed põhjused, näiteks vajadus tugevdada asjaomaste liikmesriikide tehnilist, õiguslikku ja haldussuutlikkust. Peale selle juhib komisjon tähelepanu, et enamiku projektide maksed toimuvad tavaliselt viimastel rakendusaastatel (s.o 2014 ja 2015), kuna toetuskõlblikkuse lõpptähtaeg on 2015. aasta lõpp.

39

Komisjon on teadlik, et mitut projekti ei pruugita lõpetada 31. detsembriks 2015 ja et need saab jagada kahte etappi (vt ka komisjoni vastus punktile 40). Seepärast loodi 2014. aasta lõpul asjaomaste programmide rakendamise kiirendamiseks ja kulukohustustest vabastamise ohu kõrvaldamiseks rakendamise tööühm, mis keskendub muuhulgas rakendamise kiirendamisele neljas liikmesriigis.

40

Võttes arvesse, et rea projekte saab jagada kahe programmitöö perioodi peale, ja selleks, et lihtsustada olukorda liikmesriikide jaoks, võttis komisjon 30. aprillil 2015 vastu muudatused programmide lõpetamise suunistes (komisjoni otsus C(2015) 2771, millega muudetakse otsust C(2013) 1573). Muudatuste peamine eesmärk on lisada paindlikkust mõnes valdkonnas, sealhulgas lõpetamata projektide jagamine etappideks alates 2016. aastast.

Slovakkia ja Rumeenia ning vähemal määral Ungari puhul on komisjon täiesti teadlik, et hoolimata 2014–2020 programmide assigneeringute märkimisväärselt panusest reoveekäitluse valdkonda, ei ole tõenäoliselt võimalik kõiki vajadusi rahuldada.

41

Komisjon märgib, et vastavalt nõukogu 11. juuli 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1083/2006 artiklile 14 täidetakse Euroopa Liidu eelarvest fondidele eraldatud osa koostöös liikmesriikidega. Selles raamistikus langeb vastutus lõpliku otsuse tegemise eest projektide valimisel liikmesriikidele, kes peavad tagama, et valitavad projektid oleksid kooskõlas 2007.–2013. aasta programmitöö asjaomaste dokumentidega, mille komisjon on vastu võtnud, ja ELi õigusaktidega (näiteks UWWTD). Komisjon on seisukohal, et kui mõne suurema linnastu kohta ei ole ühtki projektitaotlust esitatud/heakskiidetud, võib selle põhjuseks olla asjaolu, et neid ei ole peetud piisavalt küpseks, et täita kohaldatavaid valikukriteeriume (näiteks tehniline küpsus / valmisolek rakendamiseks).

43

Üldiselt on põhilised/ühised väljundid ning programmikohased tulemused ja väljundi näitajad kõigi 2007–2013 programmide jaoks määratud ning nende eesmärgid peegeldavad tavaliselt toetata- vaid meetmeliike (väljundi näitaja) või võimalike toetusesaajatega seotud eeldatavat eesmärki (tulemusnäitaja).

44

Komisjon tunnistab, et mõni sihtnäitaja võib sulgemise ajaks (2015. aasta lõpp) täitmata jääda. Ometi on olukord sihtnäitajate saavutamisega liikmesriigiti erinev ja need tuleks sulgemisel läbi vaadata, kuna enamik reoveekäitluse projektide lepinguid sõlmiti alles 2014. aastal.

49

Komisjon on seisukohal, et see, kui liikmesriigid kehtestavad rangemad heidete kontsentratsiooni piirmäärad kui UWWTD, ei põhjusta tingimata direktiivis sätestatud piirmäärade läbivaatamise vajadust. Liikmesriikidel on vabadus rakendada UWWTDst rangemaid nõudeid. Peale selle peavad liikmesriigid täitma muid asjakohaseid direktiive¹ vee kaitse ja kvaliteedi valdkonnas.

54

Komisjon on märganud sama probleemi ja käivitanud ülevoolu uuringu (vt punkt 56), mis võimaldab koguda üksikasjalikumalt teavet ülevoolude kohta liikmesriikide tasandil ja teha seega täpsemaid järeldusi asjaomaste andmete kohta.

Komisjon on tohtu saasteprobleemiga juba tegele-
nud ülevoolu tõttu Londonis ja Whitburnis, käivita-
des rikkumismenetluse Euroopa Kohtus (C-301/10,
18. oktoober 2012). Kuna UWWTD ei sätesta aga
konkreetsed nõudeid ülevoolu kohta (selle lisas
I.A on lihtsalt öeldud: „Liikmesriik otsustab ülevoo-
lude piiramise meetmed.“), peab komisjon esmalt
koguma tõendeid liikmesriikide võetavate meet-
mete liikide, nende tulemuslikkuse ja praktilise
rakendamise kohta, enne kui saaste ülevoolu saab
ELi tasandil süstemaatiliselt käsitleda.

Komisjoni ühine vastus punktidele 55 ja 56

Komisjon on seisukohal, et punktis 56 osutatud uuring võimaldab iga liikmesriigi olukorda sügavamalt analüüsida, mis praegu ei ole võimalik. Järelduste alusel võib komisjon otsustada uurida neid liikmesriike, kus tema arvates võib kontrollimatu ülevool põhjustada saasteprobleeme reovee käitlemata jäämise tõttu.

¹ Eelkõige veepoliitika raamdirektiivi (2000/60/EÜ) ja selle tütaridirektiive põhjavee (2006/118/EÜ) ja prioriteetsete ainete kohta (keskkonnakvaliteedi standardite direktiiv 2008/105/EÜ) ning muuhulgas joogiveedirektiivi (98/83/EÜ), suplusvee direktiivi (2006/7/EÜ), merestrateegia raamdirektiivi (2008/56/EÜ), elupaikade direktiivi (92/43/EMÜ) (eriti selle artiklit 6) ning määrust (EÜ) nr 854/2004 (eelkõige selle lisa II.A.6).

58

Komisjon rõhutab, et liikmesriigid on kohustatud tagama, et tööstusreovee juhtimine kogumissüsteemidesse ja asulareoveepuhastitesse vastaksid UWWTD artiklile 11 ja lisale I.C, samal ajal kui heidete kontsentratsiooni piirmääradega seotud üksikasjalikke sätteid reguleerib siseriiklik õigus.

64

Komisjon juhib tähelepanu sellele, et liikmesriik otsustab, kuidas tööstusrajatiste heiteid kontrollida.

65

UWWTDs ei määratleta mingeid puhastite suuruse spetsifikatsioone. Vaid artiklis 4 nõutakse, et koormus arvutatakse maksimaalse keskmise nädalase koguse alusel, mis aasta jooksul puhastisse saabub. Seepärast otsustavad puhastite suuruse liikmesriigid.

Välistamata asjaolu, et projektid võisid olla auditi ajal liiga suured, on komisjon seisukohal, et lõplik hinnang ja otsus reoveepuhasti lõpliku konstruktsiooni ja suuruse kohta peaksid võtma arvesse kõrgeid tehnilisi norme ning rea keerukaid faktilisi ja hüpoteetilisi parameetreid.

Üldjuhul määravad puhasti suuruse mitu tegurit, sealhulgas ohutusvaru UWWTD nõudmiste täitmiseks igal ajal, toimetulek hooajaliste muutuste/tegevusega, nagu turism, tööstuslik tegevus või tugevad sademed, võimalus ühendada tulevikus täiendavaid asulaid, elanikkonna kasv jne.

Alates 2007. aastast on Jaspersi (ühisabi Euroopa piirkondade projektide toetamiseks) struktuuri eesmärk olnud aidata liikmesriikidel parandada suu-remate projektide taotluste kvaliteeti, sh tehnilisi näitajaid, enne nende esitamist toetuse saamiseks fondidelt.

67

Tuleb uurida puhta vee sissevoolu vähendamiskulusid, sest suuremahuline vähendamine võib olla kulukas. Kui puhta vee osa sissevoolus on suur, tuleb uurida, kuidas seda kulutõhusalt vähendada.

67 Teine taane

Komisjon nõustub, et seda võimalust võiks kasutada juhtudel, kui seda toetavad asjakohased kulude ja tulude analüüsid, mis võrdlevad eeldatavaid renoveerimiskulusid eeldatavate tuludega.

71 Esimene taane

Komisjon on seisukohal, et reoveesete käitlemise kulu sõltub ühest küljest valitud käitlusviisist ja teisest küljest puhastist väljuva sette lõplikust sihtkohast.

71 Kolmas taane

Komisjon toetab võrdlusanalüüsi, et parandada veepuhastite keskkonnatoimet. Oma vastuses Euroopa kodanikualgatusele Right2Water (COM(2014) 177 final) kohustus komisjon võtma meetmeid, et uurida vee kvaliteedi ja teenuste võrdlusuuringu ideed, ja korraldas 2014. aasta septembris mitme sidusrühma kohtumise. Selles dialoogis rõhutati, et terminit „võrdlusuuring“ kasutatakse laiemas tähenduses. Tuleb teha selget vahet kodanikualgatuse raames nõutud läbipaistvuse suurendamise ja võrdlusuuringu kui haldustoetuse vahendi vahel. Viimane neist – võrdlusuuring – on kohandatud kommunaalteenuste ja võrdlusuuringute võrkude jaoks, mis võimaldavad hinnata tulemusi sarnaste üksuste võrdlemise teel, kasutades keerukat andmete ja näitajate kogumit. Komisjoni roll selles aga piirdub dialoogi hõlbustamisega parimate tavade vahetamiseks.

76

Põhimõtteliselt nõustub komisjon, et setteid ei tohiks hoida kohapeal, ning need tuleks toimetada lähemas tulevikus lõplikku ladustamiskohta.

83

Komisjon arutab väetiste määruse (EL) nr 2003/2003 läbivaatamist. Üks arutlusalune võimalus on kehtestada raskmetallide piirväärtused ja hõlmata neid nõudeid täitev reoveesete seoses selle väetisväärtusega läbivaadatud väetiste määrusega.

84

Komisjon ei planeeri teha praegusel etapil ettepanekut reoveesetete direktiivi läbivaatamiseks. Enne otsuse tegemist reoveesetete direktiivi läbivaatamise kohta tulevikus kaalub ta väetiste määruse läbivaatamist.

87

Komisjon nõustub, et üha enam uuringuid näitab mikroplastide mõju mage- ja merevees ning et reovesi võiks olla heiteallikas.

88

Komisjon arutleb, kas esitada 2015. aastal läbivaadatud väetiste määruse ettepanek (vt ka punktid 83 ja 84).

95

Komisjon teatab, et veepoliitika raamdirektiiv (artikkel 9) nõuab kõikide veekasutajate piisava panuse tagamist veevarustusteenuste kulude katmisse 2010. aastaks.

97

Komisjon on ka seisukohal, et eksisteerib oht, et puhastite käitajad ei teosta kasumlikkuse suu- rendamiseks vajalikku hooldust. Kuid konkreetse õigusraamistiku puudumise tõttu kuulub käitajate tulemuslikkus liikmesriikide pädevusse.

98

Komisjon on seisukohal, et asjakohane tasusüsteem ei ole tähtis üksnes ERFi toetuse seisukohast, vaid on soovitatav ka tegevuse pikaajalise jätkusuutlikkuse tagamiseks. Kohaldatud kulude katmise põhimõtte senist pärssivat mõju vähendatakse märkimisväärselt, sest programmitöö perioodi 2014–2020 raames toetuse saajad ei pea ilmtingimata tegema kulude-tulude analüüsi, et teha kindlaks oma projektide rahastamispuudujääki; selle asemel võib kohaldada 25% kindlamääralist tuluprotsenti.

99

Kui liikmesriik otsustab valida kooskõlas määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 61 lõikega 3a 25% määra kasutamise, peab komisjon tegutsema nimetatud õigusaktiga ettenähtud piirides.

Vastus punktidele 101–105

Vaata komisjoni vastust punktile 98.

Järeldused ja soovitused

106

Komisjon on seisukohal, et madal vahendite kasutamise määr 2013. aasta lõpus võis olla tingitud näiteks vajadusest tugevdada nelja asjaomase liikmesriigi tehnilist, õiguslikku ja haldussuutlikkust või asjaolust, et enamiku projektide maksed toimusid tavaliselt viimastel rakendusaastatel (s.o 2014 ja 2015), kuna toetuskõlblikkuse lõpptähtaeg on 2015. aasta lõpp.

Komisjon nõustub, et asjakohane tasusüsteem ei ole tähtis üksnes ERFi toetuse seisukohast, vaid on soovitatav ka kaasrahastatava kanalisatsioonitaristu jätkusuutlikkuse tagamiseks. Vastavalt 17. detsembril 2013. aasta määrusele (EL) nr 1303/2013 oodatakse kulude katmise põhimõtte võimaliku pärssiva mõju järkjärgulist vähenemist, sest liikmesriikidelt nõutakse juhul, kui veetaristut kaasrahastatakse fondidest, veepoliitika raamdirektiivi artikli 6 lõike 1 kohase eeltingimuse täitmist, st tõendeid, et täidetakse nimetatud direktiivi artiklis 9 sätestatud veekulude katmise sätteid.

Komisjon võtab arvesse kontrollikoja järeldust, et peaaegu kolmandik vaadeldud puhasteid on liiga suured. Vt ka komisjoni vastust punktile 65.

107 Teine taane

Komisjon on seoses linnastute arvu vähenemisega seisukohal, et inimekvivalendi arengu seire on olulisem kui linnastute arvu muutused. Komisjon jälgib Rumeenia olukorda struktureeritud rakendamis- ja teaberaamistiku katseprogrammi raames (vt komisjoni vastused punktidele 28 ja 29).

107 Kolmas taane

Komisjon on seisukohal, et ta kogub vastavalt UWWTD-le vajalikku ja asjakohast teavet ning võib eriotstarbel nõuda peale selle teabe esitamist vee- poliitika raamdirektiivi alusel (vt komisjoni vastused punktidele 30 ja 31).

108

Komisjon teatab, et protsessi kestus on tingitud asjaomaste linnastute arvust kogu ELis. Siiski peaks struktureeritud rakendamise- ja teaberaamistiku aru- andlusvahend parandama riigi tasandi aruandlust. Komisjon nõudis UWWTD 8. aruande raames 2011. või 2012. aasta andmeid.

1. soovitus a)

Komisjon ei nõustu soovitusel.

Komisjon ei kavatse praegu UWWTD raames suurendada nende linnastute aruandluskoormust, millele on väiksem kui 2000 ja kus on olemas kogumissüsteemid. Komisjon nõuab aga vastavalt vee- poliitika raamdirektiivile liikmesriikidelt teabe esitamist märkimisväärse asulareovee koormuse all kannatavate veekogude kohta (sõltumata linnastute suurusest) ja meetmete kohta, mis on võetud hea ökoloogilise ja keemilise seisundi saavutamiseks.

1. soovitus b)

Komisjon nõustub soovitusel. Komisjon ei kavatse praegu süstemaatiliselt kontrollida alla 2000 inimekvivalendiga linnastute arvu UWWTD artiklites 15 ja 17 sätestatud regulaarse aruandluse kaudu. Kuid komisjon jälgib juhtumeid, kus tema tähelepanu on juhitud märkimisväärsetele muutustele või kus need on tuvastatud muul viisil, näiteks katsepro- grammi „struktureeritud rakendamise- ja teaberaamis- tik” raames.

1. soovitus c)

Komisjon nõustub soovitusel ja on seisukohal, et see on juba rakendatud linnastutes, millele on üle 2000. Nende linnastute puhul nähakse asulareovee puhastamise direktiivis ette kogumis- või indivi- duaalsed või asjakohased süsteemid.

1. soovitus d)

Komisjon on soovitusel nõus.

Viivitus nõutud viiteaasta ja komisjoni aruande avaldamise vahel on põhjustatud erinevatest töötle- misega seotud ja õiguslikest teguritest nii liikmesrii- kide kui ka komisjoni tasandil (liikmesriikide sisemi- sed protsessid, esitatud andmete kvaliteedikontroll, asjaomaste linnastute arv, seatud prioriteedid jne). Komisjon on seisukohal, et liikmesriikide praegu- sed aruandlussüsteemid ei võimalda varasemaid aruandlustähtaegu, mis oleksid soovitavad, sest riiklikud süsteemid põhjustavad viivitusi komisjoni aruandluse esitamises. Komisjon püüab kiirendada oma aruandlust ja koguda liikmesriikidelt värskemaid andmeid. Selleks on ta töötanud välja katse- projekti, mis haarab valitud arvu liikmesriike – nn struktureeritud rakendamise- ja teaberaamistiku aruandlusvahendit.

1. soovitus e)

Komisjon on soovitusel nõus.

Komisjon käivitab oma parema õigusloome tege- vuskava² raames sõltumatult käesolevast auditist ELi keskkonnaõiguse kohaste aruandlusnõuete läbivaatamise.

2 COM(2015) 215 final. Parema õigusloome paremate tulemuste saavutamiseks – ELi tegevuskava, 19.5.2015.

109

Komisjon tunnistas ka kulukohustustest vabastamise ohtu programmi tasandil neljas vaadeldud liikmesriigis vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 1083/2006 artiklile 93. Rakendamisviivituste mõningaid peamisi põhjuseid on kirjeldatud komisjoni vastustes punktidele 38 ja 106.

2014. aasta lõpul loodi selleks, et leida viise asjaomaste programmide rakendamise kiirendamiseks, ja kulukohustustest vabastamise ohu kõrvaldamiseks rakendamise tööühm, mis keskendub muuhulgas rakendamise kiirendamisele nelja asjaomase liikmesriigi poolt.

Selleks et tagada rea projektide sujuv lõpuleviimine, on komisjon teinud ettepaneku muuta programmide lõpetamise suuniseid, et lisada mõnes valdkonnas paindlikust, sealhulgas lõpetamata projektide jagamine etappideks alates 2016. aastast (vt ka komisjoni vastus punktile 40).

110

Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) ja Ühtekuuluvusfondi peamised eesmärgid programmi töö perioodil 2007–2013 on vähendada lõhet ELi piirkondade sotsiaal-majanduslike arengutasemete vahel ja mitte ilmingimata aidata kaasa UWWTD tähtaegade järgimisele, mille eest vastutavad asjaomased liikmesriigid, sealjuures sõltumata eraldatud vahendite suurusest. Nii ei pruugi ERF/Ühtekuuluvusfondi panusest perioodil 2007–2013 piisata kõigi vajaduste katmiseks reoveetariistu valdkonnas, et järgida UWWTD tähtaegu.

2. soovitus a)

Komisjon nõustub soovitusega osaliselt.

Linnastute puhul, mille ie on suurem kui 2000, on see juba rakendatud, kuna selline nõue on vastavalt UWWTD artiklile 17 juba olemas. Artikli 17 kohane aruandlus on mõeldud aruandlusvajaduse kohandamiseks edusammudega UWWTD rakendamisel. Sellise teabe teevad liikmesriigid kättesaadavaks ja uuendavad seda muutuste korral iga kahe aasta järel vastavalt UWWTD artiklile 17. Peale selle võivad liikmesriigid (26. juuni 2014. aasta otsusega 2014/431/EL vastu võetud) uue aruandevormi abil esitada teavet programmide rakendamise kohta, sealhulgas kavandatavate investeeringute, iga projekti rahakasutuse ja tähtaegade kohta. Katseprogrammi „Struktureeritud rakendamise- ja teabe- raamistik“ üks eesmäärke on teha see teave avalikku- sele kättesaadavaks.

Linnastute puhul, mille ie on väiksem kui 2000, on komisjon seisukohal, et selline nõue suurendaks aruandluskohustust liigselt ning võib põhjustada ebatäpsusi liikmesriigi saadetatavates andmetes. Pealegi ei nõuta UWWTDs aruandlust nende linnastute kohta.

2. soovitus b)

Komisjon nõustub soovitusega.

2014–2020 programmid keskenduvad peamiselt neile linnastutele, mille ie on suurem kui 2000. Sellele on suunatud ka UWWTD artikli 17 kohane aruandlus (vt ka vastus alapunktile a).

111

Komisjon on seisukohal, et puhastite tegevuslubade üle peaksid otsustama liikmesriigid.

114

UWWTD ei reguleeri puhastite suurust, v.a artikli 4 kohane üldine kohustus. Lisaks on oluline märkida, et seda tüüpi taristul on pikk kasutusiga ning selle suuruse sobivust on raske hinnata üksnes lühiajaliste kaalutluste põhjal. Üldiselt võidakse puhastite suurus määrata mitme teguri alusel, näiteks ohusvaru, et see vastaks pikas perspektiivis UWWTD nõuetele, tuleks toime hooajaliste muutuste/tegevusega, nagu turism, tugevad vihmasajud või võimalus ühendada tulevikus elanikkonna kasvu tõttu täiendavaid asulaid (vt ka komisjoni vastus punktile 65).

3. soovitus a)

Komisjon ei nõustu soovitusel. Komisjon ei katvatse praegu käivitada UWWTD heidete kontsentratsiooni piirmäärade hindamist ega ka vaadata direktiivi läbi tulevikus.

3. soovitus b)

Komisjon ei nõustu soovitusel.

Valmistades 2012. aastal ette oma teatist keskkonnanjärelevalve kohta, hindas komisjon laiemalt ELi keskkonnaõigusega seotud eeskirju, juhtimisvahendeid ja kontrolle. Ehkki see töö näitas, et teave järelevalvekordade suutlikkuse kohta oli mitme liikmesriigi puhul kesine ja sanktsioonide kasutamine kippus liikmesriigiti erinema³; on komisjon seisukohal, et kontrollide ja kontrollkäikude liigi, arvu ja sageduse peaksid määrama liikmesriigid riskide alusel. Mis puutub trahvidesse, siis toimuvad praegu vastavuskontrollid liikmesriikide nende õigusaktide alusel, mida kasutatakse direktiivi 2008/99/EÜ⁴ rakendamiseks ja milles nähakse ette sanktsioonid füüsilistele ja juriidilistele isikutele keskkonnaõiguse kõige raskemate rikkumiste eest, sealhulgas nende eest, mis on seotud direktiiviga 91/271/EMÜ (UWWTD).

3 <http://ec.europa.eu/environment/legal/law/pdf/Final%20report%20inspections.pdf>

4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/99/EÜ, 19. november 2008, keskkonna kaitsmise kohta kriminaalõiguse kaudu (ELT L 328, 6.12.2008, lk 28–37).

3. soovitus c)

Komisjon nõustub soovitusel ja uurib seda võimalust, arvestades hiljuti käivitatud asjaomase uuringu tulemusi.

3. soovitus d)

Komisjon nõustub kontrollikoja soovitusel.

Komisjon toetub kooskõlas programmitöö perioodi 2014–2020 käsitleva määrusega sõltumatutele eksperthinnangutele (k.a JASPERS), et veenduda reoveepuhastite sobivas suurusel. Kulude ja tulude analüüsi tegemise otsustavad aga liikmesriigid.

3. soovitus e)

Komisjon nõustub soovitusel. Siiski märgib komisjon, et liikmesriikidel ei ole mingeid õiguslikke kohustusi kohaldada olemasolevaid tavaid või osaleda võrdlusanalüüsides (vt ka komisjoni vastus punktile 71).

116

Komisjon on seisukohal, et reoveesette prügilasse ladestamine või pikaajaline ladustamine Rumeenias ei ole jätkusuutlik ja sellega ei tohiks kaasrahastatavate projektide puhul nõustuda.

117

Komisjon arutab väetiste määruse (EL) nr 2003/2003 läbivaatamist. Üks arutlusalune võimalus on kehtestada raskmetallide piirväärtused ja hõlmata neid nõudeid täitev reoveesete seoses selle väetisväärtusega läbivaadatud väetiste määrusesse.

4. soovitus a)

Komisjon ei nõustu soovitusel. Komisjon innustab liikmesriike regulaarselt kaasama fondidele kaasrahastamiseks esitatavatesse suurematesse projektitaotlustesse asjakohane reoveesette käitlemine. Siiski ei saa komisjon seda tava liikmesriikidele praeguse õigusraamistiku alusel peale sundida, sest liikmesriikidel ei ole kohustust siduda programmide lõppmakseid reoveesette sobiva taaskasutuslahenduse olemasoluga.

4. soovitus b)

Komisjon nõustub soovitusel osaliselt. Komisjon ei planeeri teha praegusel etapil ettepanekut reoveesetete direktiivi läbivaatamiseks. Enne otsuse tegemist reoveesetete direktiivi läbivaatamise kohta tulevikus kaalub ta väetiste määruse läbivaatamist.

118

Komisjon teatab, et veepoliitika raamdirektiiv (artikkel 9) nõuab kõikide veekasutajate piisava panuse tagamist veevarustusteenuste kulude katmisse 2010. aastaks.

Komisjon on seisukohal, et asjakohane tasusüsteem ei ole tähtis üksnes ERFi toetuse seisukohast, vaid on soovitatav ka tegevuse pikaajalise jätkusuutlikkuse tagamiseks. Kohaldatud kulude katmise põhimõtte senist pärssivat mõju vähendatakse märkimisväärselt, sest programmitöö perioodi 2014–2020 raames toetuse saajad ei pea ilmtingimata tegema kulude-tulude analüüsi, et teha kindlaks oma projektide rahastamispuudujääki; selle asemel võib kohaldada 25% kindlamääralist tuluprotsenti.

5. soovitus a)

Komisjon nõustub soovitusel. Liikmesriigid peavad rakendama asjakohast veehinna poliitikat veepoliitika raamdirektiivi artikli 9 lõike 1 ning ühisätete määruse (EL) nr 1303/2013 XI lisa artikli 6 lõike 1 eeltingimuse täitmise nõude kaudu.

Siiski rõhutab komisjon, et arvestades vee väärtuse mitmetahulisust ja asjaolu, et hinna vastuvõetav tase (4% kodumajapidamise sissetulekust) on soovituslik, on lõpliku taseme määramine liikmesriikide pädevuses.

5. soovitus b)

Komisjon ei nõustu soovitusel.

Konkreetsed õigusraamistiku puudumise tõttu lasub vastutus hooldus- ja uuendamishandite kättesaadavuse tagamise eest reoveetaristu omanikel ja/või käitajatel, seega liikmesriikidel.

KUST SAAB ELi VÄLJAANDEID?

Tasuta väljaanded:

- üksikeksemplarid:
EU Bookshopi kaudu (<http://bookshop.europa.eu>);
- rohkem eksemplare ning plakatid ja kaardid:
Euroopa Liidu esindustest (http://ec.europa.eu/represent_et.htm),
delegatsioonidest väljaspool ELi (http://eeas.europa.eu/delegations/index_et.htm),
kasutades Europe Direct'i teenistust (http://europa.eu/europedirect/index_et.htm)
või helistades infotelefonile 00 800 6 7 8 9 10 11 (kõikjalt EList helistades tasuta) (*).

(*) Antav teave on tasuta nagu ka enamik kõnesid (v.a mõne operaatori, hotelli ja telefonikabiini puhul).

Tasulised väljaanded:

- EU Bookshopi kaudu (<http://bookshop.europa.eu>).

Reovesi ja reoveesetted võivad mõjutada vee ja pinnase kvaliteeti. Seetõttu on EL vastu võtnud mitu direktiivi ning kaasrahanud kogumissüsteemide ja reoveepuhastite ehitamist.

Kontrollikoda kontrollis asulareovee puhastamise direktiivi rakendamist neljas Doonau vesikonna liikmesriigis. Samuti uuriti valimisse kuulunud 28 reoveepuhastit, et kontrollida, kuidas toimub reovee puhastamine, reoveesetete käitlemine ning rahalise jätkusuutlikkuse tagamine.

Kontrollikoda esitab soovitusi aruandluse, reoveepuhastite mõjususe, tõhususe ja jätkusuutlikkuse parandamise võimaluste, piirmäärade asjakohasuse, reoveesetete kasutamise ning setetes esinevate saasteainete jälgimise kohta.

EUROOPA
KONTROLLIKODA

Väljaannete talitus